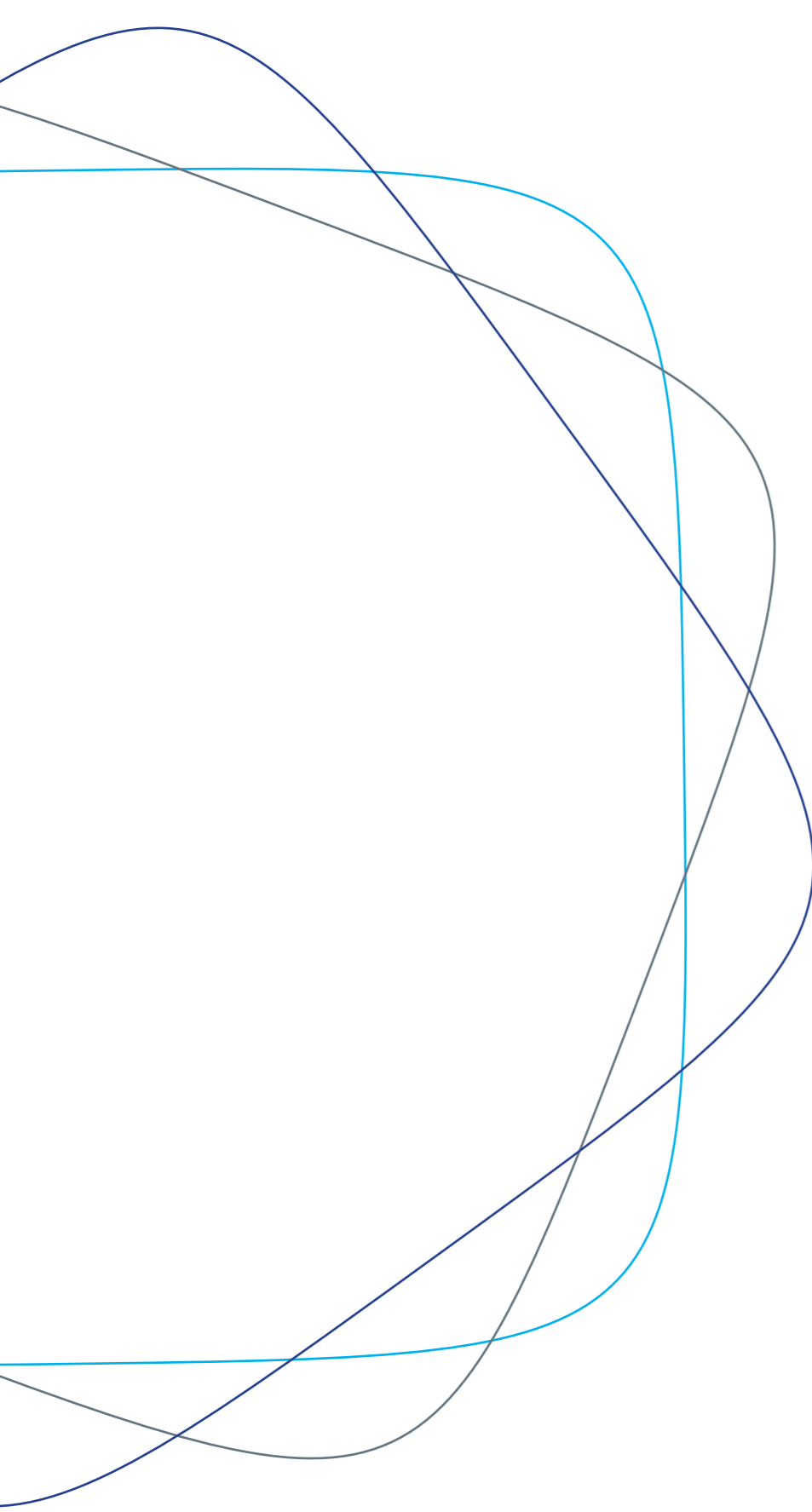

Korkeakoulutus ja tutkimus
2030-luvulle
VISION TIEKARTTA

Korkeakoulutus ja tutkimus 2030-luvulle

VISION TIEKARTTA

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio vuoteen 2030 "Ehdotus Suomelle: Suomi 100+ Sivistus, osaaminen, tiede ja teknologia ihmisen ja yhteiskunnan hyväksi" ja tavoitteiden saavuttamiseksi laadittu tiekartta antavat suunnan korkeakoulutuksen ja tutkimuksen pitkäjänteiselle kehittämiselle.

Vision toimeenpanolla päivitetään Suomen korkeaan osaamiseen perustuva menestystarina vastaamaan globaalin toimintaympäristön koveneviin haasteisiin. Tällöin sivistus, osaaminen, tiede ja teknologia toimivat ihmisen ja yhteiskunnan hyväksi nykyistä paremmin.

Yhteisesti jaettu tilannekuva ja muutostoimot¹

- Vahvat ja uudistumiskykyiset yliopistot ja ammattikorkeakoulut

Osaavat ja luovat ihmiset ovat Suomen tärkein voimavara ja kilpailutekijä. Suomi on vaurastunut hyödyntämällä inhimillistä pääomaansa ja maailman muutosten tarjoamia mahdollisuuksia. Suomessa sivistystä, tiedettä ja osaamista arvostetaan. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut ovat vahvoja instituutioita, joihin kansalaiset luottavat. Suomen tieteen tila on nousussa ja Suomi tunnetaan koulutuksen mallimaana. TKI-henkilöstö on yhteiskunnassamme vahva voimavara ja korkeakoulujen ja työelämän väliset suhteet kansainvälisessä vertailussa läheiset. Korkea-asteen koulutuksen julkinen rahoitus on Suomessa OECD-maiden kärkitasolla. Suomalainen korkeakoulujärjestelmä on yksi maailman tehokkaimmista. Autonomiavertailussa suomalainen korkeakoulujärjestelmä sijoittuu Euroopan kärkeen.

Tulevaisuudessa kansainvälinen keskinäisriippuvuus lisääntyy. Digitalisaatio, tekoäly ja robotisaatio muuttavat yhteiskuntaa, työelämää, ansaintatapoja sekä ihmisten arkea ja osaamistarpeita. Osaaminen on paras turva työn, teknologian ja maailman muutoksissa. Jos työmarkkinat toimivat ja väestön osaaminen on kunnossa, on yhteiskunnalla valmius mukautua yhteiskuntaa ja työtä muuttaviin voimiin kuten automaatioon.

Tulevaisuudessa tiedon, luovuuden ja osaamisen merkitys kasvaa. Tieteelliset läpimurrot auttavat ratkaisemaan ihmiskunnan suuria haasteita ja parantavat ihmisten elämänlaatua. Suomi kantaa vastuuta globaalien ongelmien ratkaisemisessa ja kestäväen kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa. Vahva ja laajapohjainen sivistus on suomalaisen yhteiskunnan vahvuus. Samoin Suomen profiilissa on korostunut vahva teknillistieteellinen osaaminen ja siihen perustuva elinkeinorakenne. Yhteiskunnan ja kulttuurin monimutkaistuminen ja muutosvauhdin nopeutuminen kasvattavat humanististen ja yhteiskuntatieteiden merkitystä. Ihmistieteillä on merkittävä rooli ennakoitaessa ja ratkaistaessa globaaleja kehitystrendejä ja yhteiskunnallisista muutoksista aiheutuvia ongelmia.

Jatkossa kilpailu osaajista, työpaikoista ja investoinneista kiristyy. Inhimillisen pääoman riittämättömyys ja osaamisen kohtaanto-ongelmat ovat muodostamassa esteen kasvulle, työllisyysasteen nostamiselle ja yhteiskunnan uudistamiselle.

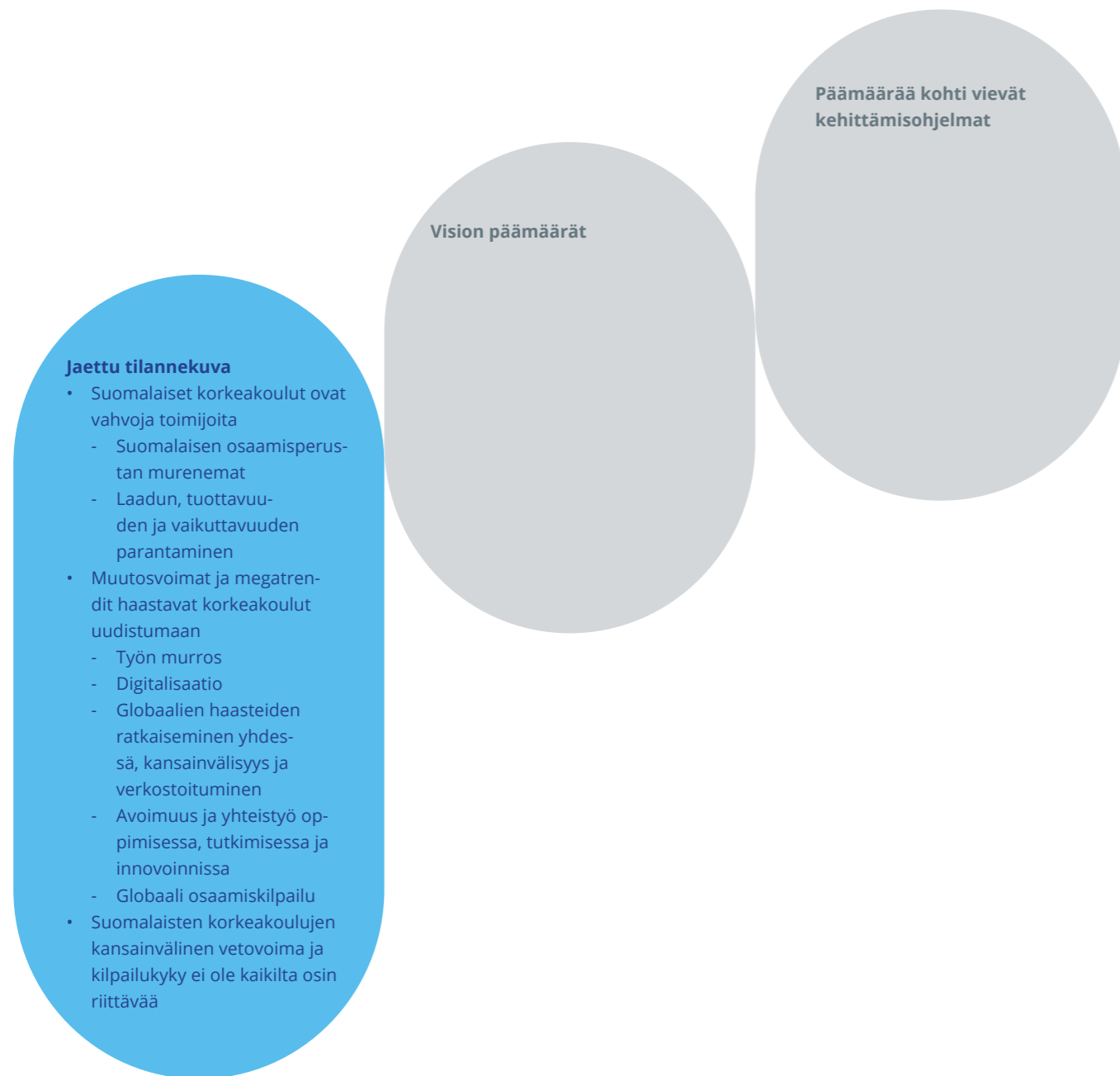
le. Suomella on mahdollisuudet tulla maailman osaavimmaksi maaksi, jossa kaikki voivat yltää omaan parhaaseensa ja elää merkityksellistä elämää. Tämä edellyttää sivistuksen ja kulttuurin arvon ymmärtämistä, panostuksia kasvatukseen ja koulutukseen, koulutus- ja osaamistason nostamista, kansainvälisyyden lisäämistä sekä jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia.

Eriarvoistumisen pysäyttäminen sekä luottamuksen perustana olevan osallisuuden ja osallistumisen vahvistaminen vaativat erityistä huomiota. Sivistus luo osallisuutta ja sillä on vahva vaikutus merkityksellisyyden kokemiselle yhteiskunnassa. Korkeakoulujen toimintaedellytyksiä, hyvää hallintoa ja sen osana osallisuutta ja luottamusta sekä johdonmukaista tietopolitiikkaa vahvistamalla lujitetaan samalla suomalaisen yhteiskunnan osaamiseen, luottamukseen ja merkitykselliseen elämään pohjautuvaa perustaa.

Korkeakoulujen toimintaympäristö on aiempaa monimutkaisempi, keskinäisriippuvaisempi ja siihen vaikuttavat vahvasti globaalit muutostoimot ja megatrendit ja koveneva kansainvälinen osaamiskilpailu. Kansainvälistyminen on myös yhä enenevässä määrin yhteistyötä, jossa haetaan ratkaisuja korkeakouluja eri puolilla maailmaa yhdistäviin kysymyksiin. Tutkimusryhmät ja asiantuntijaverkostot voivat olla maailmanlaajuisia, jolloin jaetussa ongelmanratkaisussa saadaan potentiaali laajasti käyttöön. Suomalaisen korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vahva perusta on erinomainen lähtökohta kehittämistyölle. Ennakoiva uudistaminen ja uudistuminen on paitsi globaaleihin muutostoimoihin vastaamiseksi tarvittava välttämättömyys, myös mahdollisuus jokaiselle yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa työskentelevälle tai opiskelevälle.

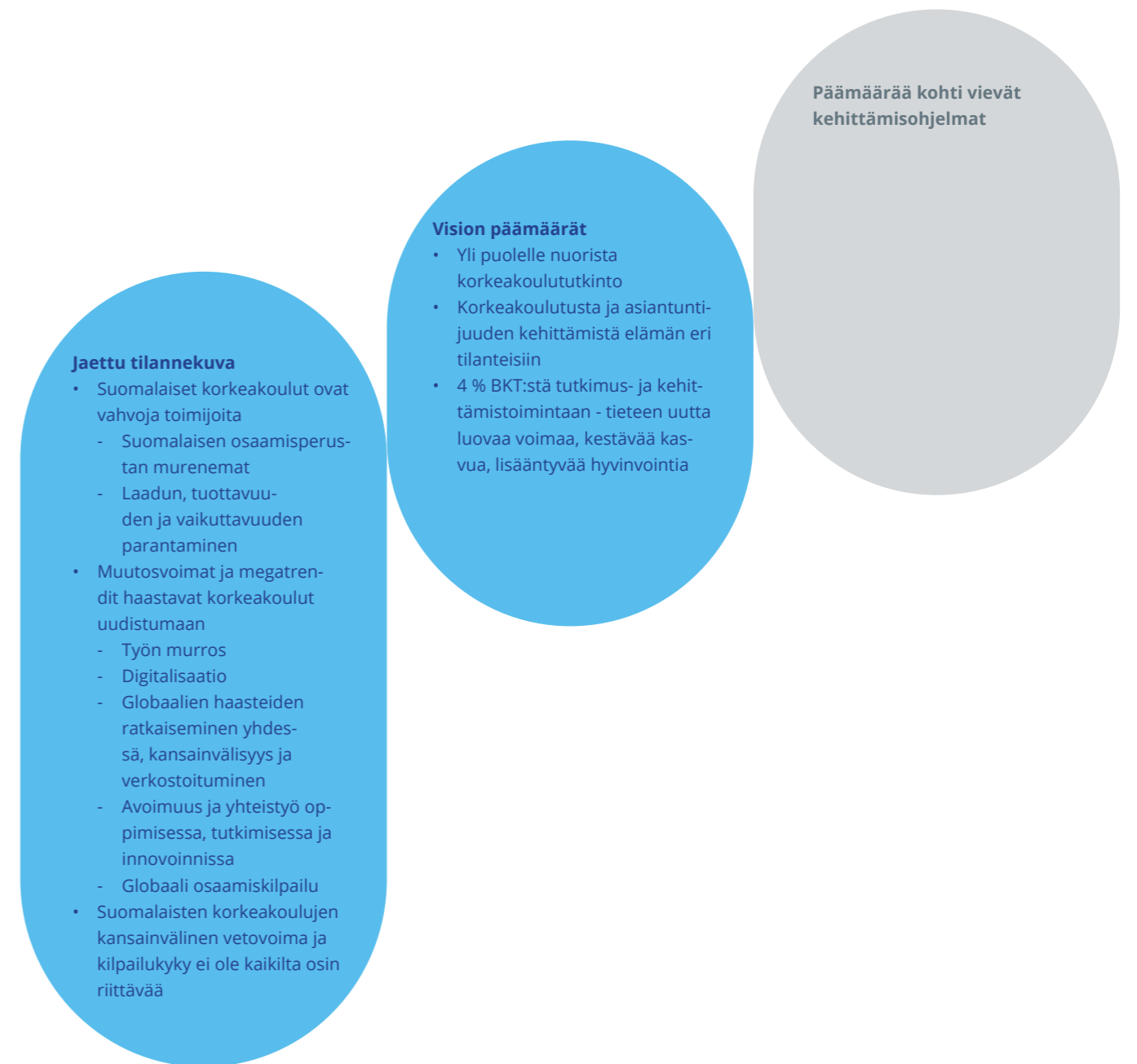
Suomalaisen yhteiskunnan vahvuudet ja mahdollisuudet ovat eri toimijoiden yhteistyössä. Suomalaisen korkeakoulujen kansainvälinen vetovoima ja kilpailukyky ei ole kaikilta osin riittävää. Pitkäjänteisen kehittämisen näkymä edellyttää toimijoiden tiivistyvää yhteistyötä erityisesti globaaleissa verkostoissa.

¹ Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiotyö käynnistyi alkuvuodesta 2017 yhdessä korkeakoulujen henkilöstön, opiskelijoiden ja sidosryhmien kanssa laaditulla tilannekuvalla. Suomalaisen korkeakoulutuksen ja tutkimuksen tilannekuvaa muodostettiin datapohjaisesti ja osallistavilla työmuodoilla. Lisäksi korkeakoulutukseen ja tutkimukseen kohdistuvia muutostoimot ja megatrendejä kartoitettiin vision taustamuistion kirjallisuuskatsauksessa.

Vision strategiset päämäärät - Suunta vuoteen 2030

Lokakuussa 2017 valmistui laajassa yhteistyössä valmisteltu korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio Ehdotus Suomelle: Suomi100+. Visio asettaa tavoitteiston korkeakoulujen kehittämiselle vuoteen 2030 ja vahvistaa Suomen inhimillistä pääomaa ja kykyä uudistua. Visiossa tavoitteeksi on asetettu Suomen osaamis- ja koulutustason nostaminen. Tavoitteena on, että vuonna 2030 vähintään 50 % nuorista aikuisista suorittaa korkeakoulututkinnon, jatkuva oppiminen on mahdollista elämän eri tilanteissa ja korkeakoulujen koulutustarjonta on joustavasti eri käyttäjäryhmien hyödynnettävissä. Tavoitteen mukana Suomen TKI-intensiivisyys vahvistuu ja 4 % bruttokansantuotteesta käytetään TKI-toimintaan. Korkeakoulujen kansainvälistyminen, eri toimijoiden muodostamat kansainvälisesti kiinnostavat innovaatioekosysteemit ja kytkeytyminen globaaleihin edelläkävijaverkostoihin vahvistavat korkeakoulujen laatua sekä Suomen vetovoimaa ja kestävä kilpailukykyä.

Tiekartan toimenpiteet - Vaikuttavuus tehdään yhdessä

Tiekartan toimenpiteet vievät kohti yhdessä valmistellun vision tavoitteita. Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen 2030 vision yhdessä asetetut tavoitteet ja niillä aikaansaattava vaikuttavuus saavutetaan laajassa yhteistyössä työskennellen.

Tiekartan kehittämisohjelmat ovat monivuotisia ohjelmia, jotka käynnistetään niihin korkeakoulujärjestelmän kehittämistä tukeviin asiakokonaisuuksiin, joissa kansalliset tai globaalit muutostekijät ja -tarpeet ovat ilmeisiä ja joissa korkeakoulutuksen yhteistyö ja samatahtinen uudistuminen on tavoiteltavaa. Kehittämisohjelmakokonaisuudet edellyttävät valtakunnallista toimeenpanoa ja ohjelmien keskitetty toteutus tuo synergiaetuja.

Jaettu tilannekuva

- Suomalaiset korkeakoulut ovat vahvoja toimijoita
 - Suomalaisen osaamisperustan murenemat
 - Laadun, tuottavuuden ja vaikuttavuuden parantaminen
- Muutosvoimat ja megatrendit haastavat korkeakoulut uudistumaan
 - Työn murros
 - Digitalisaatio
 - Globaalien haasteiden ratkaiseminen yhdessä, kansainvälisyys ja verkostoituminen
 - Avoimuus ja yhteistyö oppimisessa, tutkimisessa ja innovoinnissa
 - Globaali osaamiskilpailu
- Suomalaisen korkeakoulujen kansainvälinen vetovoima ja kilpailukyky ei ole kaikilta osin riittävää

Vision päämäärät

- Yli puolelle nuorista korkeakoulututkinto
- Korkeakoulutusta ja asiantuntijuuden kehittämistä elämän eri tilanteisiin
- 4 % BKT:stä tutkimus- ja kehittämistoimintaan - tieteen uutta luovaa voimaa, kestäväää kasvua, lisääntyvää hyvinvointia

Päämäärää kohti vievät kehittämisohjelmat

- Osaavimman työvoiman kotimaaksi
- Uudistuva korkeakoulutus ja digitaalinen palveluympäristö
- Korkeakouluyhteisön osaamisella maailman parasta oppimista ja oppimisympäristöjä
- Yhteistyö ja avoimuus tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan voimavaraksi
- Korkeakoulut Suomen parhaiksi työpaikoiksi

Viisi kehittämisohjelmaa, joilla vahva yhteys toisiinsa

Suomalaista korkeakoulutusta ja tutkimusta halutaan kehittää monimuotoisena, erilaista osaamista tuottavana ja yhdistävänä voimavarana. Näin inhimilliset voimavaramme vahvistuvat. Yksilöt ja yhteiskunta rakentavat ennakoivasti kyvykkyyttä vastata tulevaisuuden haasteisiin. Korkeakoulutuksen laadun, vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden eteen tehtävä työ tapahtuu pääasiassa korkeakoulukohtaisena kehittämistyönä.

Kehittämistyön kansalliseksi tueksi käynnistetään seuraavat vision tavoitteita kohti vievät korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kehittämisohjelmat. Korkeakouluyhteisön hyvinvointi ja osaaminen sekä hyvä muutosjohtaminen korkeakouluissa ovat edellytys tiekartan kehittämisohjelmien onnistuneelle toimeenpanolle.

Kehittämisohjelma 1 Osaavimman työvoiman kotimaaksi

Suomen osaamiskilpailukykyä, sivistystä ja vetovoimaa vahvistava korkeakoulutettujen osuuden kasvattaminen tarvitsee onnistuakseen korkeakouluopintoihin siirtymisen nopeuttamista, ensimmäistä tutkintoa suorittavien aloittajien määrän lisäämistä sekä suoritettavien tutkintojen määrän kasvattamista vuosina 2020-2030. Lisäksi tarvitaan muun muassa opintojen läpäisyn tehostumista.

Työelämän nopeat muutokset ja Suomen tavoittelema korkean osaamistason tehtävien lisääntyminen edellyttävät, että koko väestön osaamis pääoma kasvaa. Nopea muutos kasvattaa tarvetta jatkuvalle ja ennakoivalle laadukkaalle koulutukselle sekä osaamisen päivittämiselle ja uudistamiselle. Koulutusta ja ohjauspalveluita kehitetään vastaamaan ihmisten erilaisiin tarpeisiin joustavasti. Koulutusta järjestetään kattavasti eri aloilla ja se on helposti saavutettavaa. Korkeakoulut hyödyntävät jatkuvan oppimisen järjestämisessä vuoden 2019 alussa uudistuneen lainsäädännön tarjoamia uusia mahdollisuuksia.

Sisällys

Kehittämisohjelma 1 Osaavimman työvoiman kotimaaksi	14
Vähintään puolelle nuorista korkeakoulututkinto	14
Enemmän jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia ja asiantuntijuudenkehittämistä elämän eri tilanteisiin	16
Lisää ulkomaalaisia osaajia Suomeen	17
Kehittämisohjelma 2 Uudistuva korkeakoulutus ja digitaalinen palveluympäristö	21
Korkeakoulutuksen digitaalinen palveluympäristö	21
Uudistuva korkeakoulutus ja modulaarinen opintotarjonta	21
Kehittämisohjelma 3 Korkeakoulu yhteisön osaamisella maailman parasta oppimista ja oppimisympäristöjä	22
Kehittämisohjelma 4 Korkeakoulut Suomen parhaiksi työpaikoiksi	23
Kehittämisohjelma 5 Yhteistyö ja avoimuus tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan voimavaraksi	24
Tutkimuksen laatu, yhteistyö ja vaikuttavuus ylös - kohti TKI-investointien 4 % BKT-osuuden tavoitetta	24
Kansainvälisesti vetovoimaiset innovaatioekosysteemit ja tutkimusympäristöt sekä yhteistyö	26
Politiikkakoherenssi yhteistyön mahdollistajana	27
Avoimuuden vahvistaminen tutkimus- ja innovaatiotoiminnassa	28
Seuranta ja vaikutusten arviointi	28
Kansallinen tilannekuva: Korkeakoulujen toimintaympäristö korkeakoulureformien jälkeen	30
Mahdollistava ohjaus, resurssit ja rakenteet	30
Säädösohjaus	30
Yliopistouudistus	30
Ammattikorkeakoulu-uudistus	31
Rahoitusohjaus	32
Korkeakoulujen perusrahoitus	32
Korkeakoulujen taloudellinen asema ja pääomittaminen	32
Informaatio-ohjauksesta vuoropuheluun perustuvaan ohjaukseen	35
Keskeinen korkeakouluja koskeva lainsäädäntö	37
Ammattikorkeakouluja koskevia säädöksiä	37
Yliopistoja koskevia säädöksiä	37

Tiekartan kehittämissohjelmat taustoiheen

Lokakuussa 2017 valmistui laajassa yhteistyössä valmisteltu korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio Ehdotus Suomelle: Suomi 100+ Sivistys, osaaminen, tiede ja teknologia ihmisen ja yhteiskunnan hyväksi. Visio asettaa tavoitteiston korkeakoulujen kehittämiselle vuoteen 2030. Visiossa tavoitteeksi on asetettu Suomen osaamis- ja koulutustason nostaminen. Tavoitteena on, että vuonna 2030 vähintään 50 % nuorista aikuisista suorittaa korkeakoulututkinnon, jatkuva oppiminen on mahdollista elämän eri tilanteissa ja korkeakoulujen koulutustarjonta on joustavasti eri käyttäjäryhmien hyödynnettävissä. Tavoitteen mukana Suomen TKI-intensiivisyys vahvistuu ja 4 % bruttokansantuotteesta käytetään TKI-toimintaan. Korkeakoulujen kansainvälistyminen, eri toimijoiden muodostamat osaamiskeskittymät ja kytkeytyminen globaaleihin verkostoihin vahvistavat korkeakoulujen laatua sekä Suomen vetovoimaa ja kilpailukykyä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vision toimeenpanotyön yhdessä korkeakoulujen henkilöstön, opiskelijoiden ja sidosryhmien kesken tammikuussa 2018. Toimeenpanon käynnistämiseksi ja tiekartan laatimiseksi asetettiin toimeenpanon johtoryhmä, viisi temaattista valmisteluryhmää ja opetus- ja kulttuuriministeriöön näiden ryhmien työtä tukeva virkamiesryhmä. Temaattisten valmisteluryhmien tehtäväksi asetettiin omien teemojensa osalta valmistella vision tavoitteita toteuttava kehittämissohjelma ja laatia tiekartta, jossa tunnistetaan, vaiheistetaan ja aikataulutetaan pidemmän aikavälin toimenpiteet ja tukiohjelmat.

Vision toimeenpanon tiekartan viisi kehittämissohjelmaa on valmistelu vision toimeenpanon johtoryhmässä temaattisten valmisteluryhmien työtä hyödyntäen. Kehittämissohjelmat on rakennettu yhdistämällä temaattisten valmisteluryhmien esityksistä sellaisia kehittämiskokonaisuuksia, joissa korkeakoulukentän yhteistyö ja samatahtinen uudistuminen ovat tavoiteltavia. Kehittämissohjelmakokonaisuudet edellyttävät valtakunnallista toimeenpanoa ja ohjelmien keskitetty toteutus tuo synergiaetuja. Tiekartan valtakun-

nalliset kehittämissohjelmat ovat monivuotisia kehittämiskokonaisuuksia, joiden toimeenpano käynnistyy vuonna 2019. Kehittämissohjelmien sisältö tehdään ja tarkennetaan yhdessä korkeakouluyhteisön kanssa. Kehittämissohjelmat kokoaivat ja koordinoivat korkeakoulujen, opetus- ja kulttuuriministeriön ja muiden tahojen kehittämistyötä ja voimavaroja.

Tiekartan viiden kehittämissohjelman lisäksi korkeakoulutuksen ja tutkimuksen 2030 vision tavoitteiden saavuttamiseksi käynnistetään myös muita toimenpiteitä, joita temaattiset valmisteluryhmät esittävät.

Vision tavoitteiden saavuttaminen edellyttää korkeakoulukohtaista ja esimerkiksi alakohtaista tai alueellista kehittämistyötä. Korkeakoulukohtaisen, vision tavoitteita kohti vievän kehittämistyön tärkeys korostuu teemoissa, jotka vaativat toimintatapojen tai -kulttuurin muutosta tai jotka saavat voimansa korkeakouluyhteisöstä. Erityisesti vision toimeenpanoa valmistelleen Hyvinvoivat korkeakouluyhteisöt -teemaryhmän esitykset sisältävät lukuisia välittömästi korkeakoulutasolla käynnistettäviä toimenpiteitä. Tällaisia ovat muun muassa korkeakouluyhteisön hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä tukevat osallistavat palautejärjestelmät ja kansainvälisyyden edellytyksiä vahvistavat toimet kuten korkeakoulun kielistrategian laatiminen. Korkeakouluissa tehtävää työtä tuetaan valtakunnallisesti muun muassa korkeakoulujen toimintaa ja johtamista tukevan tietopohjan vahvistamisella sekä temaattisten ryhmien työssä esiin nousseiden selvitystarpeiden toteuttamisella. Tällaisina tietopohjaa vahvistavina toimenpiteinä käynnistetään esimerkiksi korkeakouluyhteisöjen hyvinvoinnin kehittämistä ja johtamisen tietopohjaa vahvistava henkilöstön ajankäytön tutkimus sekä arvioidaan TKI-rahoituksen ja toiminnan kokonaisuus.

Seuraavassa läpikäydään käynnistettävien kehittämissohjelmien taustaa ja tarkastellaan käynnistettävää toimintaa. Temaattisten valmisteluryhmien laatimat raportit kokoava julkaisu löytyy osoitteesta <https://minedu.fi/korkeakoulutuksen-ja-tutkimuksen-visio-2030>.

Kehittämissohjelma 1 Osaavimman työvoiman kotimaaksi

Vähintään puolelle nuorista korkeakoulututkinto

Korkeakoulutettujen osuuden kasvattaminen edellyttää korkeakouluopintoihin siirtymisen nopeuttamista, ensimmäistä tutkintoa suorittavien aloittajien määrän lisäämistä sekä suoritettavien tutkintojen määrän kasvattamista vuosina 2020-2030. Lisäksi tarvitaan muun muassa opintojen läpäisyn tehostumista. Jotta vision tavoitteen mukaisesti puolet 25-34 -vuotiaista olisi suorittanut korkeakoulututkinnon

vuonna 2030, pitäisi korkeakoulututkintojen suorittamisen alkaa aikaisemmin ja nopeasti päästä siihen, että vähintään puolet alle 21 -vuotiaista aloittaa korkeakoulututkinnon suorittamisen. Kun tavoitteena on, että 50 % nuorista ikäluokista suorittaa korkeakoulututkinnon, yli 60 %:lla ikäluokasta tulee olla hyvät korkeakouluvalmiudet toisen asteen koulutuksen jälkeen.

Suomen korkeakoulujärjestelmän ongelmista yksi on nuorten pitkittynyt siirtyminen työmarkkinoille, joka vähentää korkeakoulutettuina tehtyjä työvuosia, joka puolestaan heikentää talouden tuottavuutta. Tästä syystä vision 50 %:n tavoite on asetettu ikäluokalle 25-34 vuotiaat, eli tavoitteen saavuttamiseksi tutkinnon suorittavien ensimmäinen (alempi) korkeakoulututkinto tulisi pääsääntöisesti olla suoritettuna ennen 25 ikävuotta.

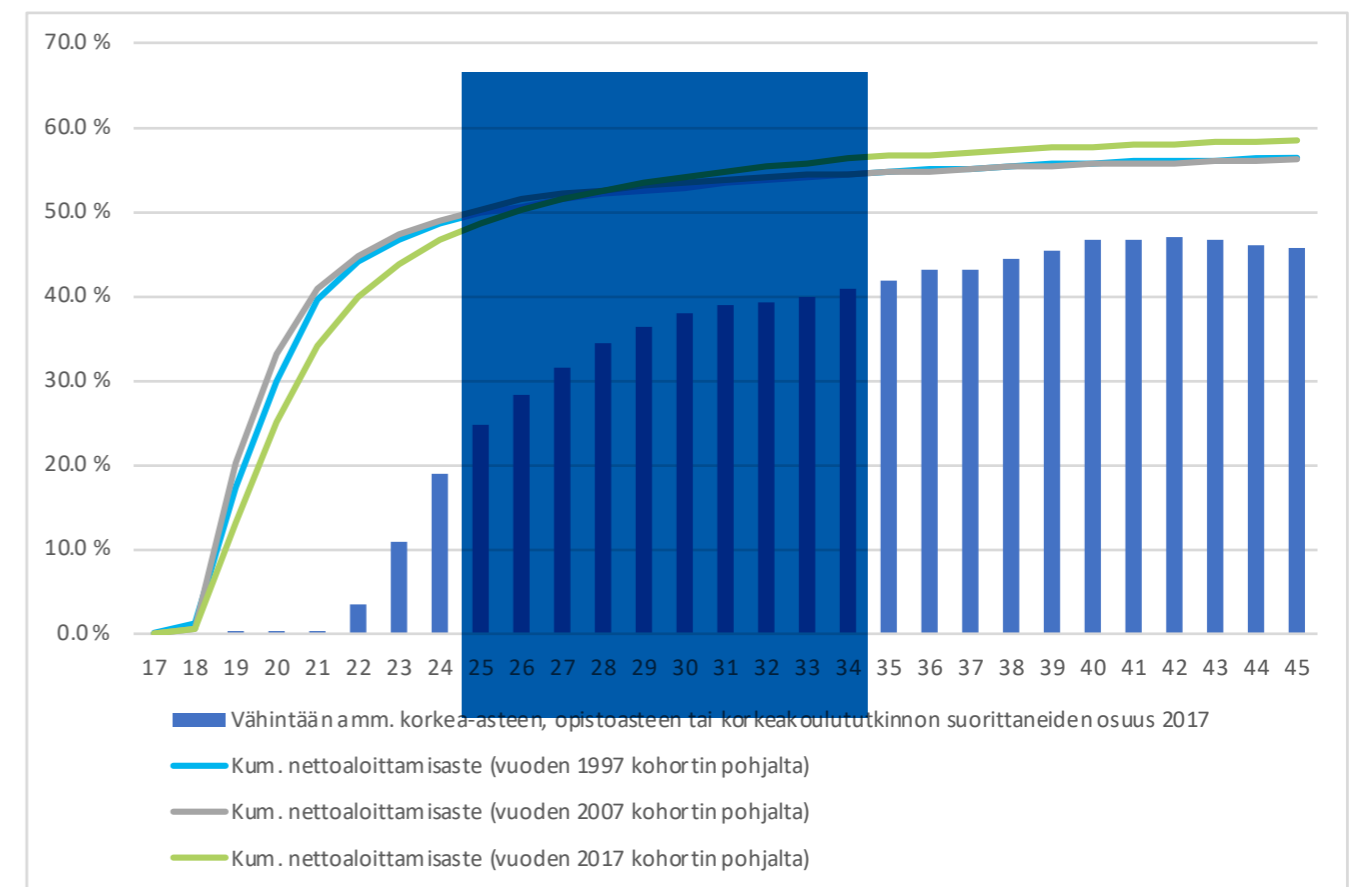
Myöhäisellä opintoihin siirtymisellä ja valmistumisella on vaikutuksia myös yliopistojen jatkotutkintokoulutuksen rakenteisiin. Tällä hetkellä tohtorintutkintojen mediaanisuurittamisikä on reilut 35 vuotta, joka on erittäin korkea suhteessa useisiin verrokkimaihin. Nykyistä nuorempina valmistuminen mahdollistaisi tohtorin tutkinnon suorittaneelle paremmin kansainvälisen rahoituksen hyödyntämisen ja kansainvälisen uran sekä monipuolisemmat mahdollisuudet työllistyä yliopistojen ulkopuolelle.

Vision tavoitteena on korkeakoulutettujen määrän lisääminen 50 %:iin 25-34 -vuotiaista vuoteen 2030 mennessä. Nykytila on OECD:n Education at a Glance (2017) -julkaisun mukaan 42 % näistä ikäluokista.

Vuonna 2017 25-34 -vuotiaita oli yhteensä noin 700 000 henkilöä, eli keskimäärin 70 000 ihmistä per ikäluokka. Heistä nykyinen 42 % osuus tarkoittaa noin 29 400 ja 50 % noin 35 000 korkeakoulututkinnon suorittanutta. Jotta puolet 25-34 -vuotiaista olisi korkeakoulututkinnon suorittaneita, jokaisessa ikäluokassa pitäisi siis olla 5 600 tutkinnon suorittanutta enemmän, joka tarkoittaisi nykyisessä 25-34 -vuotiaiden ikäluokassa yhteensä 56 000 korkeakoulututkinnon suorittanutta enemmän.

Huolimatta 2010-luvulla laskeneesta syntyvyydestä, korkeakouluikäen tulevat ikäluokat tulevat 2030-luvun puoliväliin saakka olemaan suunnilleen nykyisen kokoisia. Maastaja maahanmuutto ovat kasvavia ilmiöitä ja niiden vaikutus Suomen koulutustason kehitykseen tulee olemaan suuri.

Yliopistojen alemman korkeakoulututkinnon suoritusiän mediaani vuonna 2016 oli 25,2 vuotta (ja ylempään 28 vuotta). Nykytilassa hieman yli puolet yliopistojen alemmista korkeakoulututkinnoista suoritetaan kansainvälisesti verraten ja visiotavoitteeseen nähden liian vanhana. Ammattikorkeakoulututkintojen suoritusiän mediaani oli 26 vuotta vuonna 2016.

Kuva 1 Väestön koulutustaso ikäluokittain vuonna 2016 ja korkeakoulutuksen kumulatiivinen nettoaloittamisaste eri vuosien kohorttien osalta.

Kuvassa 1 on tarkasteltu väestön koulutustasoa ikäluokittain vuonna 2016 (siniset palkit) ja korkeakoulutuksen kumulatiivista nettoaloittamisastetta eri vuosien kohorttien osalta (viivat). Korkeakoulutettujen osuus nousee yli 40 -vuotiaissa noin 45 %:in, mutta vision tavoiteikäluokassa 25-34 -vuotiaissa osuus ei nouse muissa kuin 34 -vuotiaissa yli 40 %:in. Kuvassa 1 käytetään kansallisen rekisteriaineiston tietoja, jotka näyttävät erinäisistä teknisistä syistä pienempiä lukuja kuin OECD:n käyttämä tietolähde.

Vuoden 2016 kohortista korkeakoulutuksen aloittaa laskennallisesti hieman vajaat 60 % ikäluokista (kuvan 1 vihreä viiva). Vision tavoitteen kannalta 60 % aloittaja-astetta voidaan pitää kohtuullisena, mutta aloittamisen täytyy tapahtua huomattavasti nykyistä nuorempina. Kuvasta 1 nähdään, että tällä hetkellä vain 35 % ikäluokista aloittaa alle 21 -vuotiaana. Jotta vision tavoitteen mukaisesti ikäluokasta 25-34 -vuotiaat 50 % olisi suorittanut korkeakoulututkinnon, pitäisi jo alle 21-vuotiaana aloittaneiden osuus olla 50 % ikäluo-

kasta. Näin voitaisiin päästä lähelle 50% korkeakoulutettujen osuutta jo 25 vuotiaissa. Tällä hetkellä 50 % aloittamisasteeseen päästään vasta 26-vuotiaissa. Huonon läpäisyn takia tämäkään ei tuota kuin noin 40 % tutkinnon suorittaneiden osuuden 30-34-vuotiaiden ikäluokassa.

Yksi suomalaisen koulutusjärjestelmän periaatteista on koulutuksellisten umpiperien välttäminen, eli jatkossakin koulutusjärjestelmä tulee tarjoamaan mahdollisuuden täydentää toisen asteen osaamista korkeakoulututkinnolla myös varttuneemmalla iällä. Tämä tulee nostamaan korkeakoulutettujen osuutta yli 50 %:n vanhemmissa ikäluokissa. Tällä hetkellä 13 % korkeakoulujen nettoaloittajista aloittaa opinnot yli 30-vuotiaina. Näistä valtaosa on henkilöitä, jotka aloittavat ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisen ammatillisen tutkinnon suorittamisen jälkeen ja osalla on taustalla myös ylioppilastutkinto.

Nykytilassa viidennes ylioppilaista aloittaa toisen asteen ammatillisen koulutuksen 5 vuoden sisällä ylioppilastutkinnon suorittamisesta. Syynä tähän lienee usein se, että henkilö ei pääse korkeakouluun heti ylioppilastutkinnon jälkeen: puolet ammatillisen koulutuksen aloittaneista ylioppilaista siirtyy kuitenkin jossain vaiheessa opiskelemaan korkeakouluun ja vielä useampi hakee korkeakoulutukseen. Korkeakoulutukseen pääsemisen sujuvoittaminen pienentäisi siis ammatillisen koulutuksen kysyntää.

Vuosittain opiskelupaikan ottaa vastaan noin 50 000 hakijaa. Korkeakoulutuksen nettoaloittajien määrä on vuosittain hieman vajaat 40 000, sillä viidesosa opiskelupaikoista (10 000) menee muille kuin ensimmäistä korkeakoulututkintoa suorittamaan tuleville. Toisen asteen koulutuksen päättäneistä siirtyy korkeakouluun viiden vuoden kuluessa 29 000 opiskelijaa (24 000 lukioista ja 5 000 ammatillisesta koulutuksesta). Loput nettoaloittajista ovat vielä varhemmin toi-

sen asteen koulutuksen suorittaneita tai ulkomaalaisia.

Opiskelijavalintojen käynnissä olevan uudistusten tavoitteena on lisätä ensimmäistä korkeakoulututkintoa suorittavien osuutta opiskelupaikan saavissa. Kaikkia aloituspaikkoja ei kuitenkaan voi kohdentaa ensimmäistä korkeakoulututkintoa suorittaville. Laki edellyttää, että kiintiöiden asettamisessa on huolehdittava, etteivät ei-ensikertalaiset ole kohtuuttomasti huonommassa asemassa valinnoissa. Toista paikkaa hakevien tilannetta voi parantaa myös kasvattamalla siirtohouissa saatavilla olevien paikkojen määrää. Opiskelijavalintauudistusten loppuun saattaminen onkin ensiarvoisen tärkeää vision tavoitteen toteutumiseksi.

Tämän rakenteellisen muutoksen toteuttamista vaikeuttaa kuitenkin se, että nykyinen epäsuhta ensimmäistä korkeakoulututkintoa suorittamaan hakevien ja heille suuntautuneiden paikkojen välillä on luonut ns. hakijasuman. Vuosittain korkeakoulupaikkoja hakee suuri määrä hakijoita, jotka edellisinä vuosina eivät ole saaneet haluamaansa korkeakoulupaikkaa. Vuonna 2018 40 000 yli 21-vuotiaasta ensimmäistä korkeakoulupaikkaa hakenutta jäi ilman korkeakoulupaikkaa.

Myös ulkomaalaisten korkeakoulutettujen osajien houkuttelu ja ulkomaalaisten, Suomessa tutkinnon suorittaneiden integroiminen työmarkkinoille ovat oleellisia koulutustason nostamisessa.

Osaamistason nostamistavoite vaikuttaa myös lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen määrällisiin tavoitteisiin. Tohtoritavoitteen asettaminen oikealle tasolle on kytkettävä vastuullisen tutkijakoulutuksen rakenteellisiin ratkaisuihin: nykyinen tutkintotaso ja sitä korkeampikin taso on mahdollista saavuttaa nykyistä selvästi pienemmällä jatkokoulutettavien määrällä, jos tutkijankoulutus järjestetään kansainvälisesti vertailtavissa olevalla tavalla.

Käynnistettävä kehittämistyö:

Korkeakoulutettujen osuutta kasvatetaan nostamalla tutkintotavoitteita² vuodesta 2021 alkaen aloilla, joissa on sekä koulutus- että työelämäkysyntää. Väyliä korkeakoulutukseen monipuolistetaan. Läpäisyä parannetaan muun muassa rahoitusmallikannustein.

Enemmän jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia ja asiantuntijuudenkehittämistä elämän eri tilanteisiin

Työelämän nopeat muutokset ja korkean osaamistason tehtävien lisääntyminen edellyttävät, että koko väestön osaamispääoma kasvaa. Nopea muutos edellyttää ja kasvattaa tarvetta jatkuvalle ja ennakoivalle laadukkaalle koulutukselle sekä osaamisen päivittämiseksi ja uudistamiselle. Osaamis- ja ohjaustarpeet huomioidaan koulutuksen saatavuudessa ja kattavuudessa.

Korkeakouluilla on tutkintoon johtavan koulutuksen lisäksi monia tapoja tarjota osaamisen uusintamiseen ja päivittämiseen sopivaa koulutusta kuten erikoistumiskoulutusta, tutkintojen osia sisältävää koulutusta avoimena korkeakouluopetuksena tai muutoin erillisinä opintoina ja täydennyskoulutusta. Korkeakoulujen tarjoamat mahdollisuudet uuden osaamisen hankkimiseen työuran aikana eivät muodosta selvästi hahmottuvaa ja löydettävää kokonai-

suutta. Korkeakoulujen täydennyskoulutuksen tarjonta ja osallistujamäärät ovat pieniä suhteessa työelämässä olevien osaamisen täydennystarpeisiin. Avoimen korkeakoulutuksen tarjonta painottuu tutkintokoulutuksen alkuvaiheen opintoihin. Tarjonnan määrässä on myös alakohtaisia eroja. Tämä voi osin johtua siitä, että avoimen korkeakouluopetuksen opintopistesuoritusten enimmäishintoja säännellään maksuasetuksilla. Opintopisteiden hintakatto tarkoittaa myös sitä, että korkeakoulujen perusrahoituksella subventoidaan avoimen korkeakoulutuksen hintoja. Korkeakoulujen nykyiset toimintatavat ja prosessit ovat pitkälti tutkinto-opiskelulähtöisiä ja organisaatiokeskeisiä. Lisäksi koulutus lisäksi kasaantuu jo valmiiksi hyvin koulutetuille henkilöille.

Yliopisto- ja ammattikorkeakoululakien vuoden 2019 alusta voimaan tulleilla muutoksilla luotiin korkeakouluille uusia keinoja vastata entistä paremmin tuleviin osaamistarpeisiin. Jatkuvan oppimisen mahdollisuuksien tarjoamista ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen tehtävänä vahvistettiin. Lainsäädäntöä selkeytettiin täydennyskoulutuksen tarjoamisen osalta siten, että on yksiselitteistä, että myös tutkinnon osia (moduuleja) sisältävää koulutusta voi tarjota täydennyskoulutuksena samoin edellytyksin kuin muutakin täydennyskoulutusta. Korkeakoulujen tutkintoon johtavaan tilauskoulutukseen voivat jatkossa osallistua myös EU- tai ETA-valtion kansalaiset. Muutoksilla vahvistetaan korkeakoulujen roolia suomalaisten osaamisen vahvistamisessa elämän eri tilanteissa. Korkeakoulu voivat harkintansa mukaan hyödyntää uusia mahdollisuuksia sekä kehittää uutta tarjontaa ja toimintamalleja työelämän muutostilanteisiin ja muuttuviin osaamistarpeisiin. Rahoituksella ja muulla ohjauksella kannustetaan korkeakouluja avaamaan ja suuntaamaan koulutustarjontaansa erilaisille käyttäjäryhmille soveltuvaksi ja joustavasti saavutettavaksi. Ilman tutkintoa olevien hakeutumista koulutukseen avoimen väylän kautta parannetaan lisäämällä korkeakouluille kannusteita osaamisen täydentämisessä hyödyllisten vaativampien opintojaksojen tarjoamiseksi avoimen kautta.

Jatkuvan oppimisen tarpeisiin vastataan lisäämällä koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen kumppanuutta työpaikkojen kanssa. Luodaan menettelyjä, joilla aiemmin hankitun ja koulutuksen ulkopuolella hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista parannetaan. Jatkuvan oppimisen kulttuurin syntyminen ja juurtuminen työnantajien keskuuteen tarjoaa uudenlaisen roolin korkeakouluille. Työnantajien ja korkeakoulujen välille syntyy uudenlaisia

Käynnistettävä kehittämistyö:

Kehitetään jatkuvan oppimiseen toimintamalli ja konseptoitu tarjonta. Valmistelu aloitetaan vuoden 2019 aikana korkeakoulujen, sidosryhmien ja opetus- ja kulttuuriministeriön yhteistyönä. Jatkuvan oppimisen reformi perustuu yhteiskunnan ja elinkeinoelämän kysyntään vastaavaan kehittämistyöhön ja konseptointiin.

Lisää ulkomaalaisia osaajia Suomeen

Kansainväliset opiskelijat ovat keskeinen voimavara suomalaiselle työ- ja elinkeinoelämälle. Ulkomaalaisten opiskelijoiden ja tutkinnon suorittaneiden määrä on tasaisesti noussut 2000-luvulla, kasvu on kiihtynyt 2010-luvulla. Ulkomaalaisten tutkinnonsuorittaneiden osuus on suurin

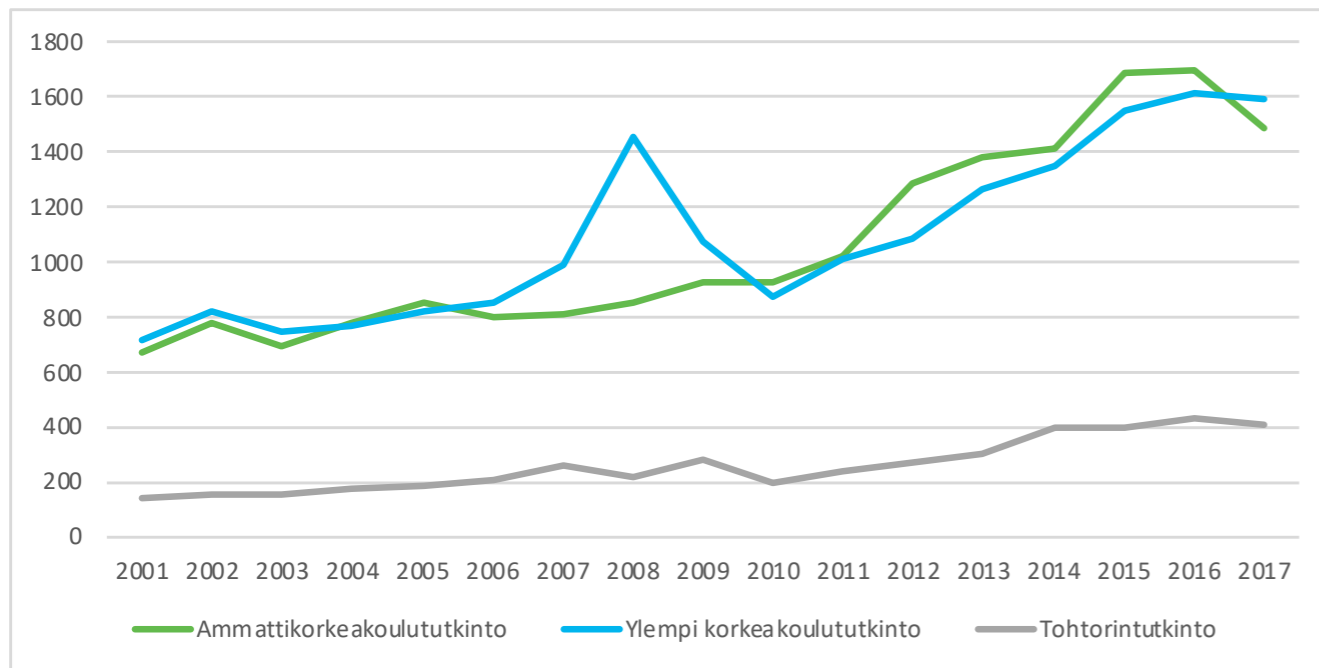
kumppanuuksia erityyppisten ja eri tarpeisiin suunnattujen koulutusten tuottamiseksi, jopa kokonaisen jatkuvan oppimisen kulttuurin kehittämiseksi. Lisääntyvä vuorovaikutus työelämän kanssa sekä työelämästä tulevien oppijoiden osaaminen voivat korkeakoulun toimintaan systemaattisesti integroituina toimia korkeakoulujen opetusta ja ohjausta sekä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa rikastavana voimavarana.

Uusien toimintatapojen ja konseptien kehittäminen jatkuvan oppimiseen vaatii innovatiivista lähestymistapaa, ja on siten erityisen sopivaa korkeakouluille. Osaamisen uusintamisessa hyödynnetään korkeakoulujen käyttöön ottamia ratkaisuja kuten digitaalista palveluympäristöä. Eri koulutusasteiden (toinen aste, AMK:t ja yliopistot) roolit jatkuvan oppimisen kokonaisuudessa tulee myös selventää ja sopia.

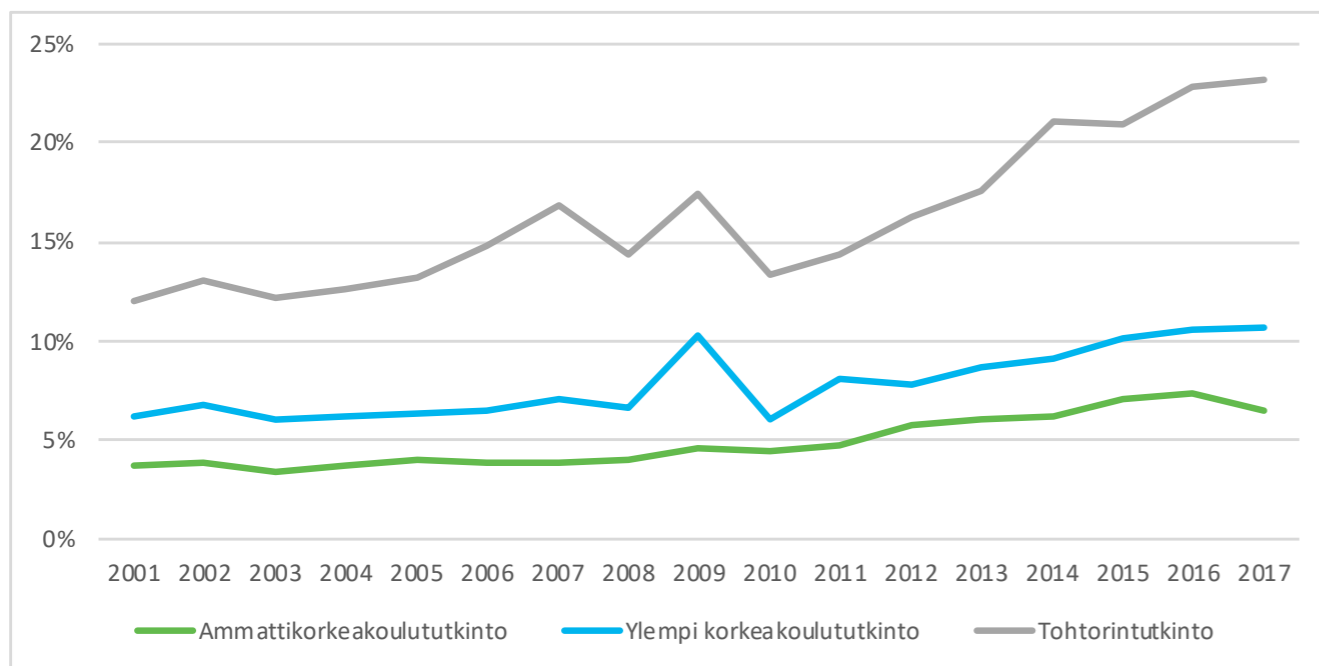
Mittaviin koulutustarpeisiin vastaamiseksi tarvitaan tarjonnan monipuolistamista ja syventämistä sekä uusia tapoja toteuttaa ja rahoittaa jatkuvaa oppimista, jotta koulutusta voitaisiin suunnata nykyistä systemaattisemmin koko väestön tueksi työn muutoksissa. Jatkuvan oppimisen kustannukset jakaantuvat koulutuksen osallistuvien, työnantajien ja valtion kesken. Verotuksen, sosiaaliturvan ja erilaisten etuuksien tulisi tukea jatkuvaa oppimista. Sitran selvityksen mukaan työuran aikainen kouluttautuminen on pääosin työnantajien ja opiskelijoiden itsensä rahoittamaa. Työnantajan maksama henkilöstökoulutus on keskeisin kouluttautumisen muoto. Oppijoille on tarjolla eri elämänvaiheisiin erilaisia toimeentulon tukimuotoja, jotka ovat enimmäkseen ansiosidonnaisia ja toimeentulon tukeminen perustuu ajatukselle, että henkilö on töissä.

Vuoden 2019 aikana valmistellaan korkeakoulujen, sidosryhmien ja opetus- ja kulttuuriministeriön yhteistyönä jatkuvan oppimisen uusia toimintamalleja ja koulutuskonsepteja, joiden avulla korkeakoulu pystyvät nopeasti reagoimaan teknologian kehityksestä ja työn murroksesta aiheutuviin uudelleenkoulu- ja täydennyskoulutustarpeisiin. Työuran aikaisen osaamisen vahvistamiseksi tiivistetään eri politiikka-ohjelmien yhteistyötä, kehitetään jatkuvan oppimisen kannusteita ja lisätään osaamisen kehittämisen suunnitelmallisuutta yhteistyössä työelämän toimijoiden kanssa. Jatkuvan oppimisen kokonaisvaltaisen toteutuksen mahdollistamiseksi käynnistetään hallinnonalojen välinen tiivis yhteistyö vuoden 2019 ajaksi. Korkean tason ohjausryhmä ja työryhmä laativat toimintamallin välittömiin työn murroksesta aiheutuviin koulutustarpeisiin.

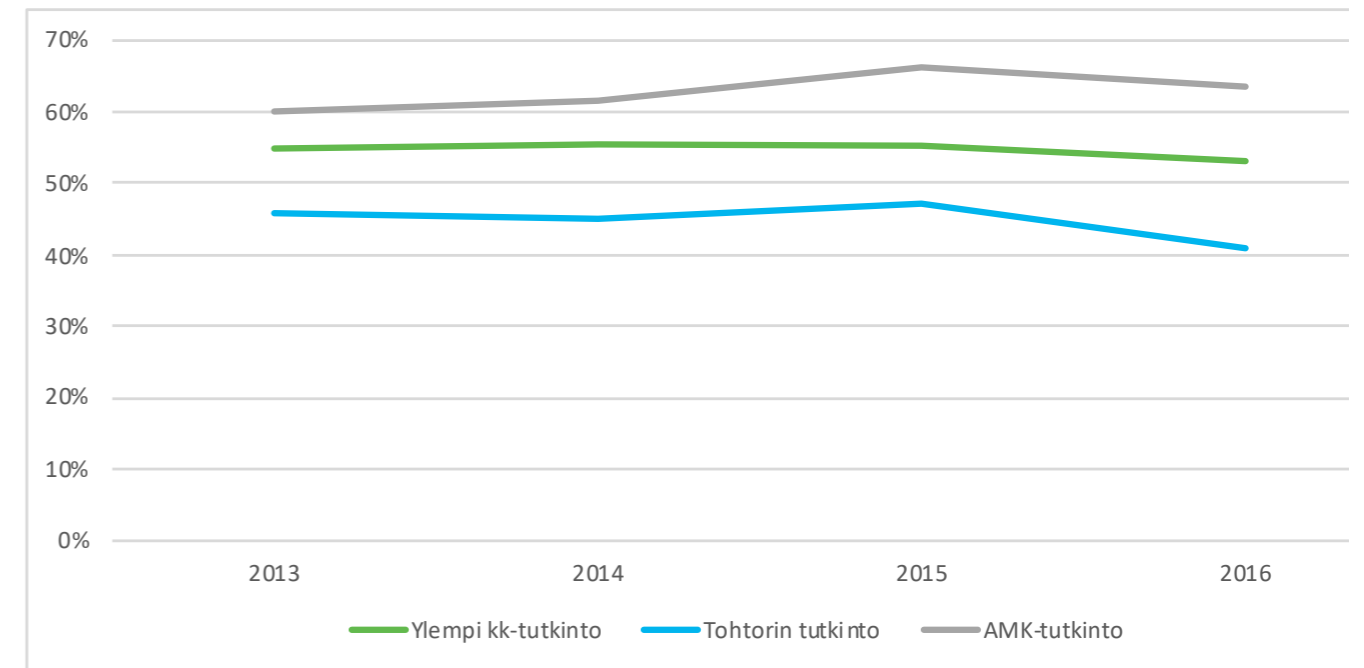
² Sisältäen ulkomaalaiset opiskelijat.

Kuva 2a Ulkomaalaisten tutkinnon suorittaneiden määrä

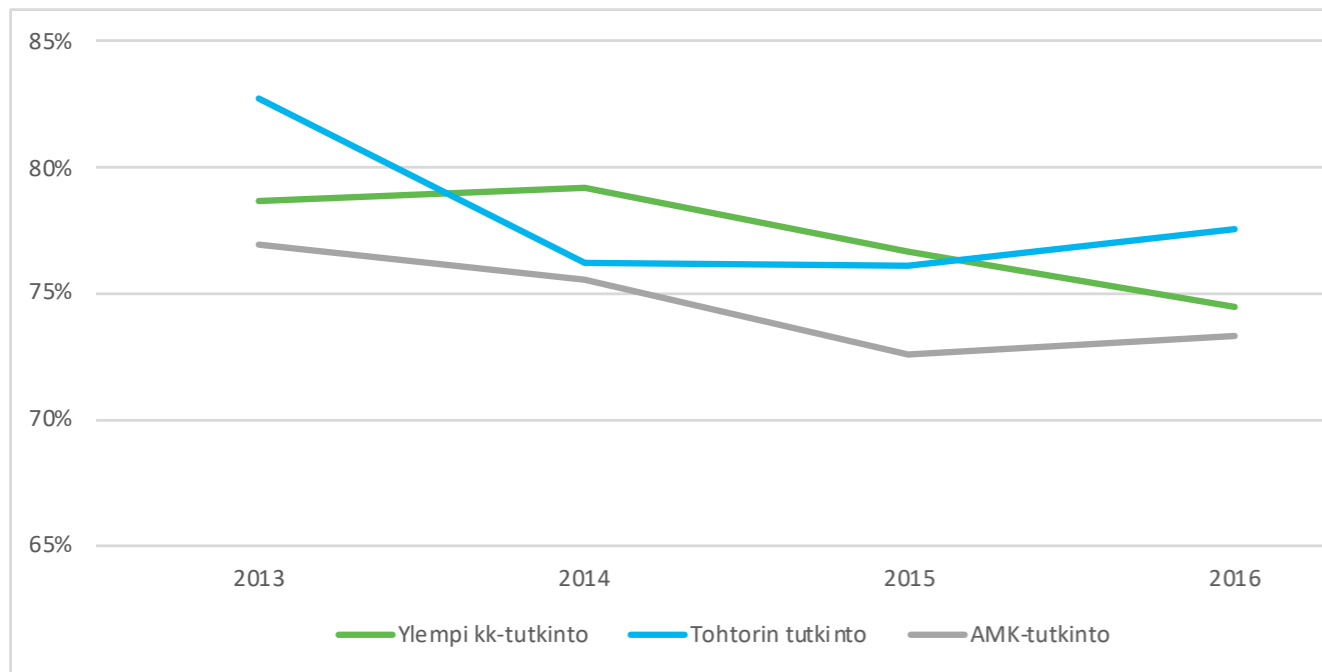
Kuva 2b Ulkomaalaisten tutkinnon suorittaneiden osuus

Kuva 3a Ulkomaisista tutkinnon suorittaneista Suomeen jääneet (tilanne 3v tutkinnon jälkeen)

Ulkomaalaisista tutkinnon suorittaneista 55-60 % jää Suomeen tutkinnon suorittamisen jälkeen (ks. kuva 3a). Tilastojen tulkitsemista hankaloittaa se, että kaikki Suomesta poismuuttavat eivät tee muuttoilmoitusta ja jäävät näin roikumaan "haamuina" tilastoihin. Kuviossa 3a ja 3b on tehty oletus, että neljä viidesosaa niistä ulkomaalaisista tutkinnon suorittaneista jotka eivät ole työllisiä eivätkä työttömiä, mutta eivät kuitenkaan ole tehneet muuttoilmoitusta ovat oikeasti muuttaneet maasta. Oletus perustuu Tilastokeskuksen selvitykseen, jossa ko. ryhmältä on haettu rekistereistä erilai-

sia merkintöjä (ansiotuloja, opintorahaa, hoitotukea, jne.). Ottaen huomioon em. korjaus Vipusen tilastoihin, päädytään arvioon, jonka mukaan kolme vuotta tutkinnon suorittamisen jälkeen amk-tutkinnon suorittaneista 64 % on edelleen Suomessa, ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneilla vastaava luku on 53 % ja tohtorintutkinnon suorittaneilla 41 % vuonna 2016. Tässä yhteydessä ulkomaalaisilla tarkoitetaan kaikkia tutkinnon suorittamishetkellä ulkomaan kansalaisuuden omaavia.

Kuva 3b Ulkomaisista tutkinnon suorittaneista Suomessa työllistyneet (tilanne 3v tutkinnon jälkeen)

Suomeen jäävät ulkomalaiset työllistyvät suhteellisen hyvin, ks. kuvio 3b. Työllistymistietoon vaikuttaa huomattavasti em. tilastollinen korjaus, jossa pääasiallinen toiminnan tilastoissa kategoriaan ”muu tai tuntematon” sijoittuneista neljä viidesosaa on tulkittu maasta muuttaneiksi. Ulkomalaisten tutkinnon suorittaneiden työllistyminen on 5-10 %-yksikkö pienempää kuin Suomen kansalaisten vastaavat luvut.

Ulkomaisten tutkijoiden ja opettajien osuus suomalaisten yliopistojen opetus- ja tutkimushenkilökunnan henkilötyövuosista muodosti reilun viidenneksen (22,5 %) vuonna 2017. Ulkomaisten tutkijoiden ja opettajien työpanos painottui erityisesti tutkijanuran alkuvaiheisiin. Vuonna 2017 tohtoriopiskeluvaiheessa I portaalla olevista 30,7 % oli ulkomalaisia, toisella uraportilla ulkomalaisten osuus oli 28,5 %. Ammattikorkeakoulujen opetus- ja tki-henkilöstössä ulkomalaisten osuus on erittäin pieni (noin 2 %).

Jotta nykyistä suurempi osa Suomessa opiskelleista ulkomalaisista saataisiin jäämään valmistumisensa jälkeen Suomen työmarkkinoille, tulee huomiota kiinnittää opiskelijoiden ja nuorten tutkijoiden kokonaisvaltaiseen integroitumiseen ja työelämäyhteistyöhön. Integroimisen ja työelämäyhteistyön tiedotus- ja tukipalveluiden alkaminen jo opiskelijamarkkinointivaiheesta voi lisätä kiinnostusta Suomeen, ja erityisesti tukea tulee tarjota opintojen aikana, aina opintojen jälkeiseen työnhakuun asti. Erityisesti EU-ETA- alueen ulkopuolelta tuleville lukukausimaksun maksaville opiskelijoille on tärkeä tarjota näkyä siitä, mihin opintoihin suunnattu investointi voi työuran näkökulmasta Suomessa johtaa. Korkeakouluopiskelijoille ja nuorille tutkijoille kohdennettavat laaja-alaista työelämäntuntemusta tarjoavat harjoittelujaksot, kotimaisten kielten koulutus sekä räätälöidyt ura- ja rekrytointipalvelut ovat keskeisiä keinoja tukea em. ryhmien kiinnittymistä Suomeen ja suomalaisille työmarkkinoille.

Tavoitteena on, että korkeakoulut eivät houkuttele Suomeen opiskelijoita, vaan osaajia kasvamaan osaksi suomalaista tutkimus-, korkeakoulu- ja yritys yhteisöä. Tämä edellyttää korkeakoulujen kehittämistoimia kansainvälistyvän korkeakoulu yhteisön kulttuurin ja tukipalveluiden kehittämiseksi. Korkeakoulujen kielistrategiat, kotimaisten kielten koulutuksen tarjonta ja ulkomalaisen henkilöstön tarpeet huomioivat palvelut ovat osa välittömästi käynnistyviä korkeakoulu yhteisön hyvinvointia ja osaamista vahvistavia korkeakoulujen kehittämistoimia. Poikkihallinnollisena yhteistyönä toteutettavan Talent Boost -toimenpideohjelman Talent Hub -palvelumalli tukee jatkossa korkeakouluja ulkomalaisten opiskelijoiden ja tutkijoiden kotouttamisessa ja työelämäyhteyksien rakentamisessa. Vuoden 2019 aikana käynnistyvien Talent Hubien tarkoituksena on tiivistää korkeakoulupaikkakunnilla eri toimijoiden välistä yhteistyötä kansainvälisten osaajien, yritysten ja innovaatio toimijoiden saattamiseksi yhteen.

Käynnistettävä kehittämissuunnitelma:
Ulkomaalaisten osaajien, korkeakouluopiskelijoiden ja nuorten tutkijoiden lisäämiseksi Suomessa käynnistetään toimenpidekokonaisuus, jossa Suomeen ja suomalaisille työmarkkinoille integroitumista tuetaan lisäämällä harjoittelumahdollisuuksia ja tukipalveluja.

Kehittämishohjelma 2 Uudistuva korkeakoulutus ja digitaalinen palveluympäristö

Käynnistetään kehittämistyö, jossa rakentuu korkeakoulutuksen digitaalinen palveluympäristö. Korkeakoulujen omat ja kansalliset digitaaliset palvelut muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden. Korkeakoulujen on mahdollista hyödyntää toistensa opetus sisältöjä sekä laatia, jakaa ja edelleen kehittää oppimateriaaleja avoimesti. Lisätään korkeakoulutuksen modulaarisuutta. Digitaalisten

kurssien ja lähiopetuksen yhdistelmä edellyttää uudenlaisia, työelämävalmiuksia vahvistavia sisältöjä lähiopetukseen sekä joustavoittaa tutkinto-opiskelua ja jatkuvaa oppimista. Yhteistyöllä ja työnjoolla monimuotoistetaan opiskelijoiden opintopolkuja ja osaamista, tuetaan koulutuksen laatua sekä saavutetaan kustannussäästöjä.

Korkeakoulutuksen digitaalinen palveluympäristö

Toteutetaan tutkinto-opiskelua ja jatkuvaa oppimista palveleva digitaalisten palvelujen kokonaisuus, joka koostuu korkeakoulujen omista ja yhteisistä ratkaisuista ja ne yhdistävästä palveluympäristöstä. Olennaista on opiskelun ja opetuksen tietojen yhteentoimivuus, kansallisesti yhdenmukaiset ja sujuvat tietovirrat ja yhteiset toimintamallit. Kokonaisuuden tulee mahdollistaa opetustarjonnan ja oppimateriaalien hyödyntäminen laajasti osana tutkinto-opiskelua ja laajasti elämän eri tilanteissa. Myös tarpeet kansainväliseen tiedon liikumiseen ovat osa kehittämistyötä.

Uudistuva korkeakoulutus ja sitä tukeva digitaalinen palveluympäristö vievät kohti Vision mukaista tulevaisuutta, jossa korkeakoulutuksen modulaarisuus ja digitaaliset alustat palvelevat tutkintokoulutusta ja jatkuvaa oppimista ja koulutuksen saavutettavuutta. Tutkinto-opiskelijoiden osallistuminen toisten korkeakoulujen kursseille lisääntyy ja on kaikille osapuolille (opiskelija, opettaja, hallinto) sujuvaa. Kenen tahansa osallistuminen avoimeen korkeakouluopetukseen on helppoa ja käytännöllistä nykyistä yhdenmukaisempaa.

Tavoitteena on vähentää korkeakoulujen päällekkäistä työtä, tehostaa resurssien käyttöä sekä sujuvoittaa opiskelijan, opetushenkilöstön ja hallinnon arkea. Avoimia oppimateriaaleja kehitetään ja ne ovat helposti kenen tahansa hyödynnettävissä ja löydettävissä.

Korkeakoulupedagogiikan ja ohjausosaamisen kehittämishohjelma on keskeinen keino tukea opettajia ja tutkijoita muutoksessa, jota Uudistuva korkeakoulutus ja digitaalinen palveluympäristö -kehittämishohjelman toteuttaminen korkeakouluissa edellyttää. Korkeakoulutuksen digitaalisen palveluympäristön kehittämistä tukevat myös useiden kärkihankerahoitusta saaneiden kehittämishankkeiden toimet. Tällaisia ovat erityisesti eAMK, ristiinopiskelun kehittämissuunnitelma ja Digicampus -hanke. Korkeakoulutuksen digitaalinen palveluympäristö kytkeytyy jo käynnistyneeseen oppimateriaalitietovarannon kehittämiseen ja Opetushallituksen toteuttamaan opintopolku.fi -palvelun kehittämiseen. Ohjelman toimeenpanossa hyödynnetään lisäksi CSC:ltä hankittavia koordinaatio-, määrittely- ja selvitystoimia.

Käynnistettävä kehittämissuunnitelma:
Käynnistetään digitaalisen palveluympäristön kehittämishohjelma, jossa luodaan tutkinto-opiskelua ja jatkuvaa oppimista palveleva, korkeakoulujen omista ja yhteisistä ratkaisuista koostuva digitaalisten palvelujen kokonaisuus. Digitaalinen palveluympäristö mahdollistaa opetustarjonnan ja oppimateriaalien hyödyntämisen laajasti osana tutkinto-opiskelua ja elämän eri tilanteissa.

Uudistuva korkeakoulutus ja modulaarinen opintotarjonta

Modulaarisen opintotarjonnan kehittämistä korkeakouluissa tarvitaan yksilöllisten ja joustavien opintopolkujen mahdollistamiseksi ja aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen kehittämiseksi. Modulaarisen opintotarjonnan lisääminen ja korkeakoulutuksen digitaalisen palveluympäristön kehittäminen ovat toisiaan tukevia toimenpiteitä. Osaamisperustaiset modulaariset opetussuunnitelmat joustavoittavat opintojen suorittamista, helpottavat osaamisen arviointia ja tunnustamista, helpottavat liikkuvuutta sekä kehittävät työllistymistä edistävää osaamista. Moduuleilla voidaan joustavasti palvella erilaisia opiskelijaryhmiä, opiskelijoiden liikkuvuutta ja työ- ja elinkei-

noelämää sekä näin tarjota osaamisen kehittämistä entistä useammille.

Modulaarisen opintotarjonnan edellyttämien toimintatapojen ja sisällöntuotantoyhteistyön vakiinnuttaminen käynnistetään määrittely- ja laadintavaiheella vuonna 2019. Korkeakoulujen ja opetus- ja kulttuuriministeriön yhteinen työryhmä laatii ohjaavat määrittelyt ja kansalliset suuntaviivat. Kokeilu- ja vakiinnuttamisvaiheessa vuosina 2020-2021 korkeakoulut laativat alakohtaisia ja alojen yhteisiä moduuleja sekä näiden muodostamia kokonaisuuksia, testaavat määrittelyjä ja moduulien toimivuutta.

Käynnistettävä kehittämistyö:

Koulutus digitalisoituu, modulaarisuus lisääntyy ja opetus uudistuu. Korkeakoulutuksen modulaarisuutta, digitaalista kurssitarjontaa ja ohjauspalveluja lisätään ja pedagogiikkaa uudistetaan. Uudistukset palvelevat tutkintokoulutusta ja jatkuvaa oppimista. Digitaalisia opintoja ja täysin digitaalisesti suoritettavien tutkintojen määrää lisätään koulutuksen saavutettavuuden parantamiseksi ja kansainvälisen opiskelijarekrytoinnin kasvattamiseksi.

Kehittämishohjelma 3 Korkeakouluyhteisön osaamisella maailman parasta oppimista ja oppimisympäristöjä

Hyvinvoinnin kokemus, yhteisöllisyys ja osallisuus, osaaminen sekä hyvä johtaminen ovat elementtejä, joita kuttakin vahvistamalla korkeakouluyhteisö voi paremmin. Hyvinvoinnin ja osaamisen kehittäminen on korkeakouluyhteisön vahvistamista. Siinä tulee ottaa huomioon kaikki korkeakouluyhteisössä työskentelevät ja opiskelevat eli johdoto, henkilöstö ja opiskelijat. Korkeakoulun opetussuunnitelmatyön, opetuksen, ohjauksen ja oppimisympäristöjen tulee perustua uusimpaan oppimista koskevaan tutkimukseen ja vastata yhteiskunnan tarpeisiin sekä vahvoihin muutosvoimiin kuten digitalisaatio. Tämä tukee opiskelijalähtöistä kehittämistyötä ja ajantasaisen osaamisen perustaa.

Korkeakouluyhteisön osaamisen kehittämiseen kytkeytyy henkilöstön osaamistarpeiden ennakoinnin ja osaamiskartoitusten työvälineiden kehittäminen sekä kouluttautumismahdollisuuksiin. Yksi keskeisistä osaamis- ja opetus- ja ohjausmuotojen uudistamistarpeista aiheutuu digitalisaation työtä, koulutusta ja tutkimusta nopeasti muuttavista voimista. Muun muassa digitaalinen koulutustarjonta ja jatkuva oppiminen tuovat uudenlaisia opiskelijoita korkeakouluihin, mikä korostaa ohjausosaamisen tärkeyttä. Kansainvälisyys ja kansainvälistyvä korkeakouluyhteisö edellyttävät myös uudenlaista osaamista ja tukipalveluita. Globaalien muutostrendien sekä kansallisten ja alueellisten tarpeiden ennakoinnin toimintamallien kehittäminen on tärkeää korkeakouluissa ja kansallisesti. Koulutuksen ja tutkimus- ja kehittämistoiminnan tiiviillä yhteydellä sekä kansainvälisyyden vahvistamisella uudistetaan koulutuksen sisältöjä ja parannetaan oppimisen laatua.

Osaaminen on keskeinen tekijä korkeakoulutuksen ja tutkimuksen laadun sekä korkeakouluyhteisöjen hyvinvoinnin kannalta. Korkeakouluissa aktiivinen henkilöstön osaamistarpeiden ennakointi kytkeytyy henkilöstön koulutus- ja kehityssuunnitelmiin. Osaamisen päivittäminen on jatkuva prosessi, jota on syytä pitää jatkuvasti esillä ja tarjota korkeakouluyhteisöille näkymää kehitysmahdollisuuksista. Osaamisen kehittämistä tukee ennakoinnin ohella osaamisen systemaattinen seuranta.

Käynnistettävä kehittämistyö:

Käynnistetään opetus- ja kulttuuriministeriön rahallisesti tukema korkeakoulupedagogiikan ja ohjausosaamisen kehittämisohjelma. Ohjelman tarpeellisuutta korostavat monipuolistuneet oppimisympäristöt, koulutuksen kysyntälähtöisyys ja ennakointi sekä erilaiset oppijat ja oppimisen tavat ja ympäristöt. Ohjelmalla tuetaan korkeakoulujen kansallista ja kansainvälistä verkostoitumista opetuksen kehittämiseksi.

Keskeisin valtakunnallinen toimenpide on käynnistettävä korkeakoulupedagogiikan ja ohjausosaamisen kehittämisohjelma. Osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen 2030 vision toimeenpanoa korkeakouluissa käynnistetään lisäksi muita hyvinvointia ja osallisuutta edistäviä toimenpiteitä. Niihin kuuluvat muun muassa palautejärjestelmä ja osallistamisen eri muodot, korkeakoulujen kielistrategiat sekä ulkomaisten opiskelijoiden hyvinvointi ja ohjauspalvelut. Näissä toiminna vastuutahoja on useita ja monet toimenpiteet toteutetaan yhteistyössä. Hyvinvointia ja osallisuutta edistävät toimenpiteet toteutetaan ilman viivytyksiä. Opetus- ja kulttuuriministeriö edistää korkeakoulujen kehittämishankkeiden tulosten levittämistä ja hyödyntämistä.

Korkeakoulupedagogiikkaa ja ohjausosaamista vahvistetaan valtakunnallisella kehittämisohjelmalla vuosina 2020-2024 käynnistäen ohjelman valmistelu vuonna 2019. Kehittämisohjelman suunnittelussa ja toteutuksessa hyödynnetään korkeakoulupedagogiikan nykyisiä kansallisia ja kansainvälisiä verkostoja ja vuosina 2017-2018 rahoitettujen korkeakoulutuksen ja opettajankoulutuksen kehittämishankkeiden tuottamia hyviä käytäntöjä ja toimintamalleja. Ohjelmalla tuetaan monipuolisesti henkilöstön jatkuvaa osaamisen kehittämistä sekä avoimien, joustavien ja digitaalisuutta hyödyntävien koulutusratkaisujen kehittämistä. Tavoitteena on, että merkittävä osa ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen opettavasta henkilöstöstä on suorittanut korkeakoulupedagogiikan, pedagogisen johtamisen, opintojen ohjauksen ja hyvinvointiosaamisen opintoja.

Korkeakoulupedagogiikan ja ohjausosaamisen kehittämisohjelma tukee kehittämisohjelman 2 Uudistuva korkeakoulutus sekä digitaalinen palveluympäristö toteuttamisedellytyksiä. Digitalisaatio haastaa tutkimuksen ja koulutuksen, opettajuuden ja tutkijana toimimisen uudistamaan. Digitaalinen koulutus uudistaa kasvokkainopetusta ja korostaa henkilökohtaisen ohjauksen erilaisten muotojen merkitystä asiantuntijaksi kasvamisessa ja koulutuksen tuottamien valmiuksien varmistamisessa. Opettajat ja tutkijat tarvitsevat tukea ja uutta osaamista tähän muutoksen.

Kehittämishohjelma 4 Korkeakoulut Suomen parhaiksi työpaikoiksi

Hyvinvoivalle korkeakouluyhteisölle tunnusomaisia piirteitä ovat osaava ja kannustava johtaminen, tasavertaisuus, vuorovaikutteisuus, monipuoliset osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuudet, hyvät edellytykset osaamisen kehittymiseen ja organisaation joustava rakenne. Tulevaisuuden korkeakoulujen henkilöstön osaamisen ja hyvinvoinnin tueksi tarvitaan muutosjohtamisen osaamista sekä ihmis- ja osaamislähtöiseen toimintakulttuurin rakentamiseksi monipuolista tietopohjaa ja sen analysointia.

Henkilöstön potentiaalin ymmärtäminen sekä kokonaisvaltainen henkilöstön kehittäminen ovat piirteitä, jotka yhdistetään hyviksi koettuihin työpaikkoihin. Hyvinä työpaikkoina arvostetut organisaatiot innostavat työntekijöitään ja panostavat positiiviseen työntekijäkokemukseen. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut ovat asiantuntijaorganisaatioita, joissa johtaminen ja esimiestyö on valmentavaa, keskusteltavaa, osallistavaa ja läpinäkyvää. Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vision toimeenpano ja korkeakoulujen autonomian osallistava, täysimääräinen hyödyntäminen vaativat korkeakouluissa muutosjohtamisen osaamista, joka lähtee henkilöstön ammatillisen identiteetin ymmärryksestä ja arvoista ja joka tukee systeemistä, korkeakoulujen laatua, vaikuttavuutta ja kansainvälisyyttä vahvistavaa toimintatapojen kehittämistä korkeakouluissa.

Korkeakoulujohtaminen on asiantuntijaorganisaation johtamista. Korkeakouluissa rekrytoitaessa henkilöitä johto- ja esimiestehtäviin, on tärkeä kiinnittää huomiota siihen, että johtamistehtäviin valitut henkilöt omaavat tai saavat riittävät valmiudet tehtäviinsä. Esimiestyön houkuttelevuutta ja arvostusta voidaan lisätä tekemällä esimiesurapolkuja näkyviksi ja kannustaviksi. Korkeakoulujohtamisen kehittämisessä tulee hyödyntää myös korkeakouluyhteisön ulkopuolista johtamisosaamista. Korkeakouluilla on uuden tiedon ja osaamisen tuottajina sekä vahvoina yhteiskunnallisina vaikuttajina mahdollisuus parantaa työelämää kansallisesti ja kansainvälisesti.

Käynnistettävä kehittämistyö:

Korkeakoulujen muutosjohtamisen ja henkilöstön osaamisen ja hyvinvoinnin vahvistamiseksi käynnistetään kansainvälisessä yhteistyössä korkeakoulujohtamisen ohjelma. Ohjelma suunnitellaan yhdessä korkeakouluyhteisöjen kanssa ja toteutetaan parasta kansainvälistä osaamista hyödyntäen. Koulutuksia toteutetaan 2020-2025 välisenä aikana. Henkilöstön hyvinvoinnin kehittämisen ja johtamisen tietopohjaa vahvistetaan. Toteutetaan muun muassa henkilöstön ajankäytön tutkimus.

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen toimintakulttuurin uudistaminen on toteutettujen korkeakoulu-uudistusten vaikutusarviointien mukaan vielä kesken. Voimassa olevat yliopistolaki ja ammattikorkeakoululaki mahdollistavat henkilöstön ja opiskelijoiden vahvan osallistumisen valmisteluun ja päätöksentekoon korkeakouluissa. Osallisuuteen ja osallistumiseen kuuluu myös korkeakoulujen johdon ja korkeakouluyhteisön välinen jatkuva vuorovaikutus sekä toimintakulttuurin ja johtamisosaamisen kehittäminen.

Toiminen nopeasti muuttuvassa globaalissa ympäristössä on jatkuva haaste korkeakouluyhteisöjen osaamisen kehittämiseksi ja johtamiseksi. Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen 2030 vision tavoitteita kohti vievän tiekartan toimenpiteet vaativat osaamisen ja osallisuuden vahvistamisen kautta johdettua muutosta. Hyvinvointia vahvistava muutosjohtaminen edellyttää puolestaan tietoperusteista tilannekuvaa. Korkeakouluyhteisön hyvinvoinnin ja johtamisen tietopohjaa vahvistetaan toteuttamalla muun muassa henkilöstön ajankäytön tutkimus.

Korkeakoulujen erilaisissa johtotehtävissä työskentelevien osaamisen tukemiseksi ja korkeakoulu- ja tiedepolitiikan tuntemuksen lisäämiseksi käynnistetään ohjelma, joka muodostuu osallistujien muutosjohtamisen valmiuksia ja verkostoja kehittävästä osiosta sekä opetus- ja kulttuuriministeriön tuottamasta korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osiosta. Kehittämisohjelman erityisenä näkökulmana on tulevaisuuden korkeakoulujen johtaminen. Ihmisten johtaminen ja muutoksen hallinta korostuvat strategisen johtamisen ja talousjohtamisen rinnalla. Johtamisen haasteet keskittyvät erityisesti vuorovaikutuksessa tapahtuviin muutoksiin, jotka johtuvat muun muassa lisääntyvästä digitaalisuudesta, korkeakouluyhteisön monikulttuurisuudesta ja monikielisuudesta.

Koko korkeakoulusektoria koskeva korkeakoulujohtamisen kehittämisohjelma toteutetaan vuosina 2020-2025. Korkeakoulujohtamisen kehittämisohjelma suunnitellaan yhdessä korkeakouluyhteisöjen kanssa ja toteutetaan parasta kansainvälisesti osaamista hyödyntäen.

Kehittämishohjelma 5 Yhteistyö ja avoimuus tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan voimavaraksi

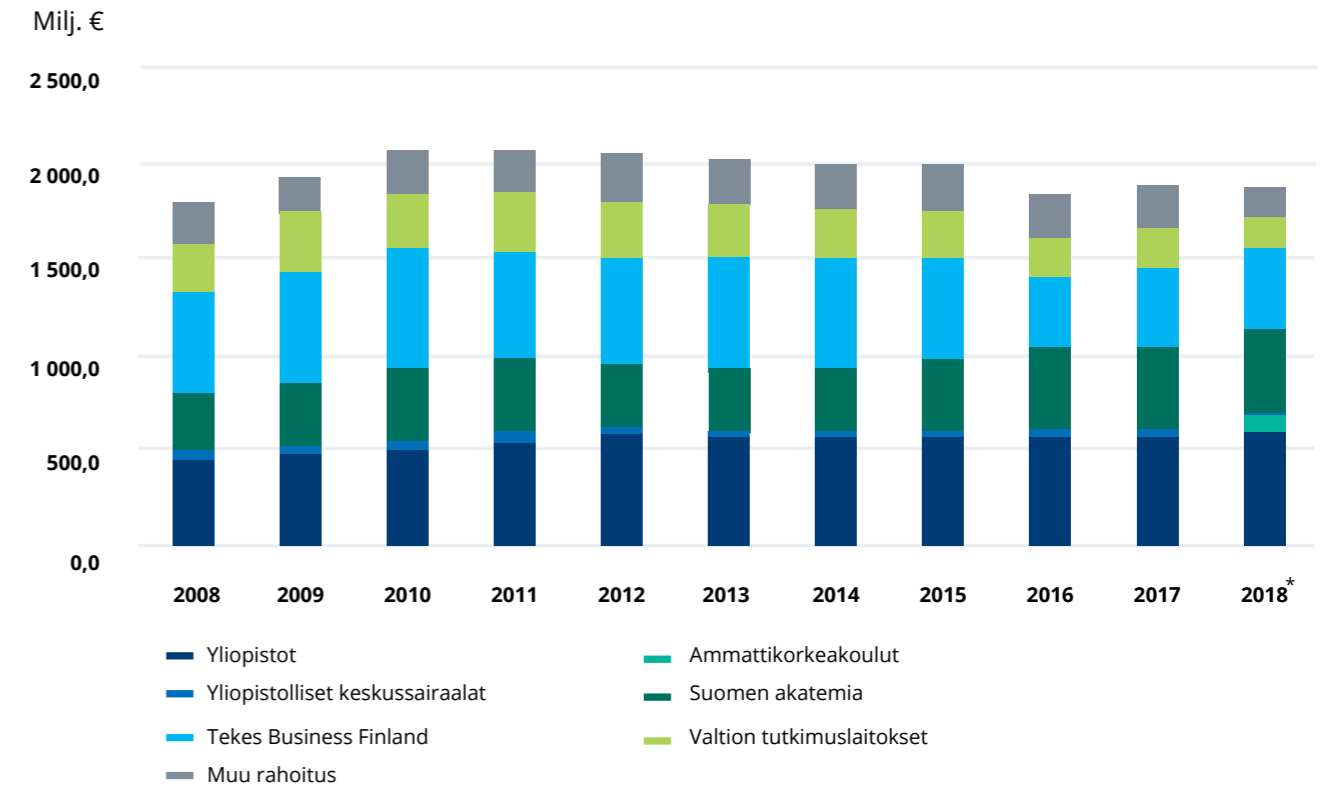
Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen 2030 vision saavuttamisen edellytyksenä on laadukas yhteiskunnan uudistumista, kansalaisten hyvinvointia tukeva ja elinkeinoelämää uudistava tutkimus- ja innovaatiotoiminta sekä kansainvälisesti vetovoimainen toimintaympäristö ja osaamiskeskittymät. Innovaatioekosysteemeihin ja muihin verkostoihin investoiminen edellyttää eri hallinnonalojen TKI-toimien politiikkakohereenssia ja haastaa uudistamaan TKI-tukia - niin kilpailtua tutkimusrahoitusta, yritystukia kuin verotusratkaisuja. Pitkäjänteisellä tutkimus- ja innovaatorahoituksella, monimuotoisella yhteistyöllä sekä avoimuudella vahvistetaan toiminnan laatua ja vaikuttavuutta. Julkisen sektorin panostukset kohti tutkimus- ja kehittämistoiminnan neljän prosentin bruttokansantuoteosuustavoitetta 2030 mennessä osoittavat yksityiselle sektorille ja kansainvälisille investoijille, että Suomessa julkinen sektori on valmis jakamaan uudistumiseen liittyvää tutkimuksellista ja innovoinnin riskiä.

Tutkiminen, kehittämistoiminta ja innovointi tuottavat uutta tietoa ja luovaa voimaa yhteiskunnallisen murroksen hallintaan ja elinkeinoelämän uudistumiseen. Erityisesti digitaalisiaatio, tekoäly ja erilaisten tutkimuksessa hyödynnettävien aineistojen nopea kasvu tuovat uusia mahdollisuuksia tuottaa tutkittua tietoa ja tehdä uudentyypisiä innovaatioita. Ratkaistavien yhteiskunnallisten kysymysten kuten myös tutkimustoimijoiden keskinäisriippuvuus lisääntyvät. Tutkimus- ja innovaatiotoimintaa tehdään entistä monimuotoisemmassa ja monialaisemmassa yhteistyössä. Ekosysteemeihin ja muihin verkostoihin investoiminen haastaa uudistamaan myös TKI-tukia - niin kilpailtua tutkimusrahoitusta, yritystukia kuin verotusratkaisuja.

Tutkimuksen laatu, yhteistyö ja vaikuttavuus ylös - kohti TKI-investointien 4 % BKT-osuuden tavoitetta

Suomen T&K-panostusten BKT-osuus (2,8 %) kääntyi vuonna 2017 pitkästä ajasta nousuun. 6,2 miljardin kokonaisuudesta yksityinen sektori vastasi noin 65 prosentista ja korkeakoulujen osuus oli noin 23 %. Valtion rahoitus tutkimus- ja kehittämistoimintaan oli noin 1,9 miljardia euroa vuonna 2018. Alla oleva kuvassa 4 esitetään valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen jakautumisen kehitys organisaatioittain. Lisäksi elokuun 2018 budjettiriihessä päätettiin pysyvistä tutkimus- ja innovaatiotoiminnan 112 miljoonan euron tasokorotuksesta Suomen Akatemian, Business Finlandin valtuuksiin, ammattikorkeakoulujen TKI-toimintaan, VTT:n ja yliopistosairaaloitten rahoitukseen vuodesta 2019 lähtien.

Mikäli bruttokansantuotteen oletetaan kasvavan keskimäärin 2 % vuodessa tulisi kaikkien T&K- menojen lähes kaksinkertaistua, jotta 4%:n tavoite saavutetaan vuoteen 2030 mennessä. Tämän mukaisesti valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitustason tulisi olla kaksinkertainen vuoden 2018 tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitustasoon nähden, mikäli yksityinen-julkinen -rahoitussuhteen oletetaan pysyvän samana.

*Tiedot voivat täydentyä myöhemmin lisätalousarvion tms. myötä

Kuva 4 T&K-rahoitus valtion talousarviossa (*Vuonna 2018 ammattikorkeakoulut on erotettu luokasta muu rahoitus omaksi luokakseen.)

Lähde: Tilastokeskus, t&k- rahoitus valtion talousarviossa, 17.8.2018

Julgisen sektorin panostukset kohti tutkimus- ja kehittämistoiminnan neljän prosentin bruttokansantuoteosuutta 2030 mennessä ovat tärkeitä kotimaisille ja kansainvälisille toimijoille. Julkiset panostukset antavat toimintaedellytykset julkisille TKI-toimijoille kuten yliopistoille, ammattikorkeakouluille, VTT:lle ja yliopistosairaaloille. Lisäksi julkiset panostukset osoittavat yksityiselle sektorille, että julkinen sektori on valmis jakamaan uudistumiseen liittyvää tutkimuksellista ja innovoinnin riskiä. Julkisen sektorin riskiä jakavilla panostuksilla suomalaisten yritysten T&K-intensiivisyyden kasvua voidaan tukea ja hyödyntää osaamista myös uusien tuotteiden ja palveluiden aikaansaamiseksi. Julkisella rahoituksella tuetaan ihmisten ja yhteisöjen osaamisen kartuttamista, tutkimusympäristön ajantasaisuutta ja kykyä houkuttaa kansainvälisiä investoimia ja osaajia.

Osaavat ja luovat ihmiset ovat Suomen tärkein voimavara ja kilpailutekijä. Hyvinvointia ja kestävä kasvua tuottava TKI-toiminta edellyttää tutkimustyöhön koulutettua työvoimaa. Tohtorikoulutettujen luovuus ja osaaminen tulee saada täysimääräisesti hyödynnetyksi myös yksityisen sektorin TKI-toiminnassa - julkisella sektorilla tohtoreiden tekemien työvuosien määrä on jo nousussa.

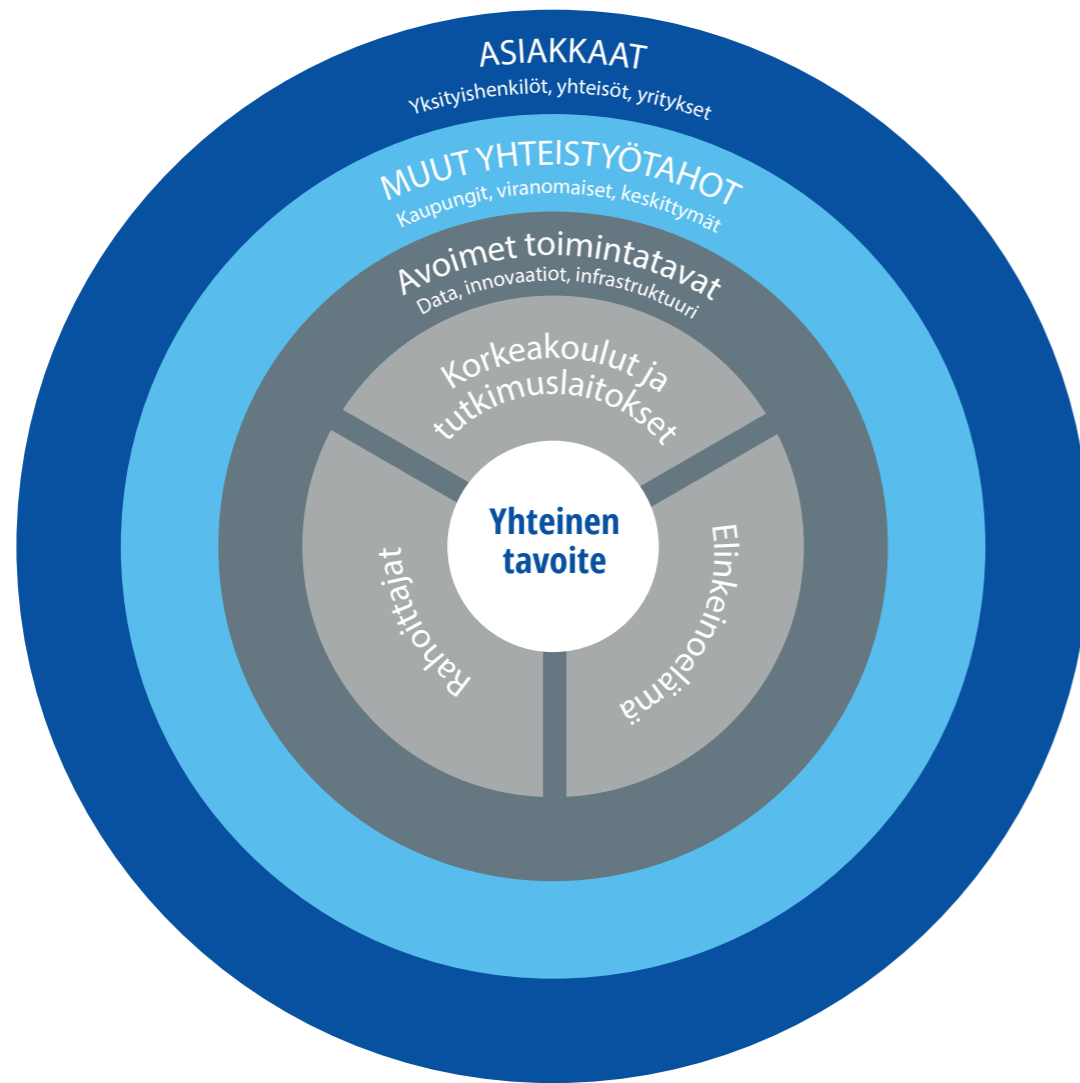
Neljän prosentin BKT-tavoite edellyttää voimavarojen lisääntymisen lisäksi sitä, että yrityssektorilla tapahtuu mer-

kittävä murros. Yhä useammat yritykset tekevät aiempaa enemmän TKI-työtä. TKI-intensiivisten yritysten joukossa on enemmän ja uusia suomalaisia yrityksiä ja ulkomaiset yritykset ovat siirtäneet TKI-työtään Suomeen osaavien ihmisten, riskinjakomahdollisuuksien ja hyvän toimintaympäristön houkuttelemisena.

T&K-rahoituksen BKT-osuuden nostamisessa kohti vuoteen 2030 asetettua tavoitetta on huomioitava tutkimus- ja innovaatiojärjestelmän tarpeet kokonaisuutena. Tutkimusrahoituksen kokonaisuuden selvittämiseksi keväällä 2019 toteutetaan selvitys Suomen Akatemian ja Business Finlandin julkisen tutkimuksen rahoituksen kokonaisuus ja mahdolliset rahoitukselliset katveet TKI-toiminnan tavoitteisiin nähden. Selvityksen tulosten perusteella korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten ohjauksen ja kilpailullisen rahoituksen muotoja kehitetään siten, että tutkimus- ja innovaatiojärjestelmän kokonaisvaikuttavuutta vahvistetaan parhaimmalla tavalla.

Kansainvälisesti vetovoimaiset innovaatioekosysteemit ja tutkimusympäristöt sekä yhteistyö

Julkista tutkimusrahoitusta on lisättävä pitkäjänteisesti. Riittävän pitkä tulevaisuudennäkymä ja kunnianhimoiset TKI-toiminnan laadun, vaikuttavuuden ja hyödyntämisen tavoitteet tukevat tutkimuksen uudistumista ja TKI-organisaatioita kannustetaan erilaisiin yhdessä tekemisen toimintatapoihin työelämän ja eri yhteistyötahojen kanssa. Julkisen rahoituksen viisas kohdentaminen uutta tietoa tuottavaan, uudistavaan ja uusia työpaikkoja luovaan TKI-toimintaan vivuttaa yksityistä rahoitusta ja houkuttelee ulkomaisia yrityksiä TKI-toimintaan Suomessa.

Kuva 5. Innovaatioekosysteemit muodostuvat yhteisen tavoitteen ympärille (Mukaillen VTT Oy 2018).

Kansainvälisesti houkuttelevien innovaatioekosysteemien rakentumisen tukeminen hallinnonalojen yhteisillä toimenpiteillä vahvistaa osaltaan korkeakoulujen kansainvälistä yhteistyötä ja liittymistä maailman kiinnostavimpiin verkostoihin.

Julkisin varoin tuetut yhteistyöverkostot, osaamiskeskittymät ja innovaatioekosysteemit palvelevat TKI-toiminnan kiinnityskohtina yrityksille ja yksityisille rahoittajille. Tällä tuetaan myös yritysten T&K-panostusten kohdistumista Suomeen. Kilpailukykyiset, kansainvälisesti houkuttelevat tutkimusympäristöt ja tutkimusinfrastruktuurit edistävät kansainvälistä yhteistyötä, näkyvyyttä sekä kytkeytymistä maailman kiinnostavimpiin verkostoihin. Monialainen ja eri toimijoita yhdistävä yhteistyö sekä panostaminen hakemusten laatuun voi tukea myös menestymistä kansainvälisen kilpaillun rahoituksen kotiuttamisessa.

Korkeakoulujen on välttämätöntä huolehtia edellytyksistään tuottaa uutta tietoa tieteen ja tutkimuksen luonteen muuttuessa kiihtyvällä tahdilla laajoista globaaleista trendeistä johtuen. Tuetaan erityyppisissä tutkimusorganisaatioissa nuorten tutkijoiden urakehitystä sekä liikkuvuutta korkeakoulujen, yritysten ja muiden TKI-organisaatioiden

kesken. Tutkimuksen tukipalveluihin kehitetään tutkimuksen dataintensiivisyyden kasvun edellyttämät palvelut ja varmistetaan tarkoituksenmukainen osaaminen, toimintatavat ja palvelurakenteet tukemaan eri organisaatioiden välistä yhteistyötä tutkimustulosten vaikuttavuuden vahvistamiseksi ja urakehitysmallien uudistamiseksi.

Dataintensiivisen tutkimuksen tallennus- ja laskentaresurssien riittävydestä huolehditaan. Suomen osallistumista eurooppalaiseen tutkimusinfrastruktuuritoimintaan ja tarjontaan pyritään vahvistamaan. Esimerkiksi Suomen vahva suurteholaskennan osaaminen antaa hyvät edellytykset osallistua eurooppalaiseen suurteholaskennan toimintaan sekä EuroHPC- supertietokoneen sijoittamiseen Suomeen, mikä kuitenkin edellyttäisi merkittävän kansallisen lisärahoituspanostuksen.

Tutkimusinfrastruktuurien suunnittelun, rakenteiden, resursoinnin ja käytön toimintatapoja kehitetään yli organisaatio-, alue- ja maarajojen. Kansallisen tason tutkimusinfrastruktuurien strategia ja tiekartta päivitetään Suomen Akatemian tutkimusinfrastruktuurikomitean johdolla vuoden 2019-2021 aikana erityisnäkökulmana eri toimijoiden yhteiskäyttöiset ja -rahoitteiset tutkimusinfrastruktuurit.

Käynnistettävä kehittämissyö:

Tuetaan kansainvälisesti houkuttelevien osaamiskeskittymien ja innovaatioekosysteemien rakentumista. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen, tutkimuslaitosten, työ- ja elinkeinoelämän yhteistyötä lisätään hallinnonalojen yhteisillä toimenpiteillä. Vahvistetaan korkeakoulujen kansainvälistä yhteistyötä ja liittymistä maailman kiinnostavimpiin verkostoihin. Tutkimusinfrastruktuurien strategia ja tiekartta päivitetään 2019-2021 erityisnäkökulmana eri toimijoiden yhteiskäyttöiset ja -rahoitteiset infrastruktuurit.

Politiikkakoherenssi yhteistyön mahdollistajana

Tutkimus- ja innovaatiopoliittisia koordinaatiomekanismeja uudistetaan ja sektoripoliitikkojen yhteentoimivuutta vahvistetaan. Yhteisiä toimenpiteitä tarvitaan erityisesti OKM:n, TEM:n, VM:n, STM:n kesken. Tutkimus- ja innovaationeuvoston toimintatapoja ja rakenne uudistetaan.

TKI-intensiiviseen yhteiskuntaan tähtäävä politiikka edellyttää eri hallinnonalojen toimien politiikkakoherenssia. Kasvavien T&K-investointien kasvun lisäksi 4 prosentin tavoitteeseen pääseminen edellyttää rohkeasti uudistettua

yritystukijärjestelmää ja T&K-toimintaa tukevia verotusratkaisuja. Julkisen TKI- ja yritystuen pitäisi tukea olemassa olevien työpaikkojen uudistumista, uusien ja uudentyypisten työpaikkojen syntymistä sekä rohkaista yritysten uudistamista.

Työn murros ja teknologinen kehitys koskettavat jokaista yritystä ja työpaikkaa, myös kotimarkkinoilla toimivia pieniä ja keskisuuria yrityksiä. Pk-yritysten uudistumisen merkitystä korostaa se, että uudet työpaikat ovat 2000-luvulla syntyneet pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Käynnistetään toimenpiteitä erityisesti pk-yrityksiä tukevan ja uudistavan TKI-toiminnan vauhdittamiseksi hyödyntäen korkeakoulujen osaamista.

Käynnistettävä kehittämissyö:

Vahvistetaan TKI-politiikkojen koherenssia, erityisesti OKM:n, TEM:n, VM:n, STM:n yhteistyötä ja toimenpiteitä TKI-politiikassa. Uudistetaan tutkimus- ja innovaationeuvoston toimintatavat ja rakenne. Käynnistetään toimenpiteitä yrityksiä, erityisesti pk-yrityksiä tukevan ja uudistavan TKI-toiminnan vauhdittamiseksi hyödyntäen korkeakoulujen osaamista.

Avoimuuden vahvistaminen tutkimus- ja innovaatiotoiminnassa

Digitalisaatio avaa uusia tutkimusmahdollisuuksia ja vaikuttaa tieteen tekemisen tapoihin syvästi ja nopeasti. Avoin tiede, joka sisältää avoimen julkaisemisen, datan ja avoimet menetelmät, parantaa tutkimuksen laatua ja laajentaa tutkitun tiedon käyttöä yhteiskunnassa. Avoimen tieteen kehityksessä painottuvat aiempaa voimakkaammin aineistojen ja menetelmien avaaminen. Euroopan komissio ja useat eurooppalaiset tutkimusrahoittajat ml. Suomen Akatemia ovat sitoutuneet Plan S -suunnitelmaan, jonka avulla edistetään erityisesti artikkeleiden avointa saatavuutta.

Tutkimuksen ja innovoinnin avoimuutta sekä tutkimuksen hyödyntämistä ja kaupallistamista parannetaan kansainvälinen kehitys huomioiden. Avoimuuden hallinnan osaamista tutkimustyön eri vaiheissa sekä avointa tutkimusta kuvaavaa

tietopohjaa vahvistetaan. Jatketaan tutkimusyhteisön ja tutkimuksen rahoittajien monenvälistä yhteistyötä avoimen tutkimuksen käytänteiden laadun ja eettisyyden varmistamiseksi. Edistetään julkisten ja yksityisten tietovarantojen avointa saatavuutta ja tutkimuskäyttöä. Avoimet toimintatavat edellyttävät myös lainsäädäntömuutoksia esimerkiksi tekijänoikeuslakiin rinnakkaistallentamisen mahdollistamiseksi.

Avoimuuden ja tutkitun tiedon vaikuttavuuden vahvistamiseksi tiede- ja tutkimusneuvonannon osaamista, vuorovaikutusta ja toimintamekanismeja kehitetään tiedeyhteisön roolia vahvistaen. Suomalainen Tiedeakatemia ry. organisoii tiedeakatemioiden yhteisen tiede- ja tutkimusneuvonannon Suomessa. Jatkuvan tiedekasvatuksen ja -viestinnän toimintamalleja vahvistetaan.

**Käynnistettävä kehittämistyö:
Vahvistetaan avointa tutkimus- ja innovaatiotoimintaa muun muassa yhteisten toimintatapojen ja lainsäädännön keinoin.**

Seuranta ja vaikutusten arviointi

Vision toimeenpanon johtoryhmän tehtävänä on vision tiekartan ja sen toimeenpanon kokonaisuuden koordinoiminen. Johtoryhmän toimikausi kestää vuoden 2019 loppuun. Johtoryhmä vastaa tänä aikana tiekartan kehittämissuunnitelmien käynnistämisen seurannasta. Kehittämissuunnitelmat käynnistetään korkeakoulu- ja tutkimus- ja opetus- ja kulttuuriministeriön yhteistyönä. Laaja-alaisen toimenpiteiden kokonaisuuden onnistumisen edellytys on sidosryhmien osallistuminen. Vuoden 2020 alkupuolella järjestetään korkeakouluille ja sidosryhmille tarkoitettu keskustelutilaisuus, jossa tarkastellaan käynnistysvaiheen kokemuksia ja tuloksia.

Vision toimeenpano on keskeinen osa korkeakoulu-

johtoryhmän seuraavansopimuskauden 2021-2024 kehittämistyötä. Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vision tavoitteiden ja tiekarttaan sisältyvien kehittämissuunnitelmien toteutumista seurataan ja arvioidaan osana korkeakoulujen vuorovaikutteista ohjausprosessia. Käynnistettyjen toimenpiteiden yhteyteen on myös mahdollista kytkeä toiminnan ja sen vaikuttavuuden seuranta esim. tutkimushankkeen muodossa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteuttaa vuonna 2025 väliarvioinnin vision toimeenpanon etenemisestä sekä toteutettujen toimenpiteiden vaikutuksista suhteessa visiossa asetettuun tavoitetilään.

Kansallinen tilannekuva: Korkeakoulujen toimintaympäristö korkeakoulureformien jälkeen

Tässä osiossa kuvataan vision tavoitteiden saavuttamisen kannalta keskeinen yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kotimainen toimintaympäristö, jossa keskeisiä tekijöitä ovat korkeakoulureformien myötä muuttuneet korkeakoulujen toimintaedellytykset, resursointi sekä korkeakoulujen ja opetus- ja kulttuuriministeriön välisen ohjausprosessin kokonaisuus.

Mahdollistava ohjaus, resurssit ja rakenteet

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vision tavoitteiden saavuttaminen edellyttää yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen toimintatapojen uudistamista sekä ohjauksen kokonaisuutta - säädösympäristöä, rahoitusohjausta sekä informaatio-ohjausta - joka tukee tavoiteltua systeemistä muutosta. Vision tavoitteisiin pääsemiseksi korkeakoulut tarvitsevat mahdollistavan ohjausympäristön sekä vahvat toimintaedellytykset, jotka antavat korkeakouluille liikkumatilaa, ennakointi- ja reagointiherkkyyttä ja mahdollistavat profiloitumisen/erilaistumisen.

Säädösohjaus

Yliopisto- ja ammattikorkeakoululaeilla säädetään mm. korkeakoulujen tehtävistä, organisaatiosta, tutkinnoista, opiskelijoista, henkilöstöstä ja rahoituksesta. Yliopistoissa korostuu tieteellinen tutkimus ja siihen perustuva opetus. Ammattikorkeakoulut puolestaan tarjoavat käytännönläheistä ja työelämän tarpeisiin vastaavaa koulutusta. Ammattikorkeakoulujen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan pääpainopiste on soveltavassa tutkimus- ja kehitystyössä. Korkeakoulut ovat autonomisia toimijoita, jotka vastaavat koulutuksen ja tutkimuksen sisällöistä sekä toimintansa kehittämisestä.

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen toimintaedellytysten kannalta keskeisiä uudistuksia olivat yliopistoreformi vuonna 2010 ja vuosina 2014-15 toteutettu ammattikorkeakoulu-uudistus. Nämä uudistukset vahvistivat korkeakoulujen hallinnollista ja taloudellista autonomiaa ja paransivat korkeakoulujen toimintaedellytyksiä.

Yliopistouudistus

Yliopistoja koskeva lainsäädäntö uudistettiin 1.1.2010 alkaen. Yliopistot irrotettiin valtio-organisaatiosta ja niille luotiin itsenäinen oikeushenkilöasema joko julkisoikeudellisen yliopiston tai säätöyliopiston muodossa. Uudistuksen keskeisenä tavoitteena oli vastaavien toimintaedellytysten takaaminen suomalaisille yliopistoille kuin mitä kansainvälisesti menestyneimmillä yliopistoilla on.

Uudistetun lain myötä yliopistoja pääomitetiin merkittävästi ja yliopistoille annettiin taloudellishallinnollinen autonomia. Taloudellishallinnollisen autonomian mahdollistamiseksi yliopistoille ja niiden päätäntävaltaan siirtyi uusimuotoisten yliopistojen toiminnan alkaessa vuonna 2010 omaisuutta rahana sekä muun muassa yhtiöitettyjen yliopistokiinteistöjen osakkeiden muodossa. Yliopistojen vakavaraisuuden tueksi ja kohtuuhintaisten toimitilojen ylläpitämiseksi yliopistouudistuksen yhteydessä yliopistoille luovutettiin kolmen yliopistokiinteistöyhtiön osakkaiden (2/3) luovuttaminen vastikkeetta. Lakimuutoksen yhteydessä yliopistoille annettiin myös itsenäinen työnantaja-asema ja yliopistojen kaikki palvelussuhteet muutettiin virkasuhteista työsuhteiksi.

Yliopistolakiuudistus oli yliopistojen taloudellishallinnollisen aseman ja päätöksentekorakenteen uudistus. Uudistuksen lähtökohtana oli se, että yliopistojen talou-

dellista ja hallinnollista autonomiaa lisäämällä vahvistetaan yliopistojen strategista tavoitteenasettelua, jota tuetaan johtamisjärjestelmien uudistamisella ja yliopistojen joustavammalla toimintatavalla. Taloudeltaan vahvemmillä ja itsenäisemmillä yliopistoilla on edellytykset menestyä myös kansainvälisessä toiminnassa. Lakiuudistuksen tavoitteena oli yliopistojen reagointiherkkyyden ja joustavuuden vahvistaminen siten, että yliopistot pystyvät paremmin reagoimaan toimintaympäristön muutoksiin, monipuolistamaan rahoitusohjaansa, kilpailemaan kansainvälisestä tutkimusrahoituksesta, tekemään yhteistyötä ulkomaisten yliopistojen ja tutkimuslaitosten kanssa, kohdentamaan resursseja huippututkimukseen ja strategiaan painoaloihinsa sekä vahvistamaan tutkimus- ja opetustoimintansa laatua.

Yliopistojen hallinto-organisaatio järjestettiin uudistuksen yhteydessä kolmen keskeisen toimielimen varaan: hallitus, rehtori ja yliopistokollegio/yliopiston yhteinen monijäseninen hallintoelin. Ylimpänä päätöksentekuelimenä on yliopiston hallitus, jonka jäsenistä vähintään 40 % on valittava yliopistoyhteisön ulkopuolisista henkilöistä. Hallituksen puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja on valittava näistä henkilöistä. Hallitus käyttää ylintä päätösvaltaa yliopiston strategisissa, taloudellisissa, organisatorisissa sekä sääntelyllisissä kysymyksissä. Uudessa yliopistolaissa rehtorin asemaa vah-

vistettiin. Rehtori käyttää yliopistossa yleistoimivaltaa taloudellis-hallinnollisissa asioissa. Rehtori vastaa yliopiston toiminnan johtamisesta, taloudellisesta ja tuloksellisesta hoitamisesta sekä henkilöstön ottamisesta ja irtisanomisesta. Rehtori vastaa hallituksen päätösten valmistelusta ja toimeenpanosta. Lainsäädäntö antaa yliopistokollegiolle merkittävää toimivaltaa erityisesti hallituksen valinnassa. Kollegio valitsee yliopistoyhteisöön kuulumattomat hallituksen jäsenet sekä vahvistaa yliopiston sisältä (vaaleilla) valittavien hallituksen jäsenten valinnan. Yliopistokollegio vahvistaa yliopiston tilinpäätöksen ja myöntää vastuuvapauden. Yliopistokollegio voi erottaa hallituksen jäsenen hallituksen esityksestä. Yliopistokollegioille on joissakin johtosäännöissä annettu lakisääteisten tehtävien lisäksi myös muita tehtäviä.

Yliopistouudistuksessa keskeinen tavoite on ollut, että päätöksenteossa toimivalta ja vastuu olisivat selkeät ja päätöksentekokyky olisi aiempaa parempi. Yliopisto voi muodostaa erilaisia käytäntöjä yliopiston johdon, hallituksen ja yliopistokollegion välisen yhteistyön vahvistamiselle.

Ensimmäinen yliopistolakiuudistuksen vaikutusarviointi toteutettiin vuosina 2011-2012 (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:21). Viimeisin arviointi valmistui vuonna 2016. Arviointien tulosten pohjalta voidaan todeta, että lakiuudistus on käynnistänyt merkittävän rakenne- ja kulttuurimuutoksen yliopistojen johtamisessa. Sen taustalla ovat uudistuksen keskeiset elementit, jotka ovat mahdollistaneet taloudellis-hallinnollisen autonomian ja itsenäisen työnantaja-aseman. Yliopistouudistus on vahvistanut yliopistojen autonomiaa ja asemaa kansainvälisessä kilpailussa. Yliopistojen kasvanut autonomia on parantanut edellytyksiä sekä yliopistojen sisäiseen, että yliopistojen väliseen profiloitumiseen: yliopistoilla on esimerkiksi aiempaa paremmat mahdollisuudet suunnata sekä rahoitusta että rekrytointeja oman strategiansa mukaisesti. Uudistunut johtamisjärjestelmä on tehostanut päätöksentekoa. Johtamisen uudistamisessa ei ole kuitenkaan onnistuttu tavoitteiden mukaisesti, sillä henkilöstö kokee etäännyneensä päätöksenteosta. Toisaalta arvioinnit toteavat myös, että yliopistouudistuksen tuomia uusia toimintamahdollisuuksia ei ole vielä hyödynnetty yliopistoissa täysimääräisesti.

Ammattikorkeakoulu-uudistus

Vuosina 2014-2015 toteutetun ammattikorkeakoulu-uudistuksen tavoitteena oli tehdä ammattikorkeakouluista kansainvälisesti arvostettuja, itsenäisiä ja vastuullisia osaajien kouluttajia, alueellisen kilpailukyyn rakentajia, työelämän uudistajia ja innovaatioiden kehittäjiä. Uudistusprosessin tavoitteena oli luoda lainsäädännölliset puitteet ja toiminnalliset edellytykset tällaisille ammattikorkeakouluille.

Ammattikorkeakouluja koskevaa lainsäädäntöä on uudistettu kahdessa vaiheessa. Ensimmäisen vaiheen lainsäädäntömuutokset ja ammattikorkeakoulujen uudet toimitilat, joilla vahvistettiin ammattikorkeakoulujen rakenteellista uudistamista sekä toiminnan laadun, vaikuttavuuden ja tehokkuuden parantamista, astuivat voimaan 1.1.2014. Rahoitusmalli uudistettiin tukemaan nykyistä paremmin koulutuksen tavoitteita, kuten opetuksen ja tutkimuksen laadun parantamista.

Uudistuksen toisessa vaiheessa siirryttiin pois kunta-val-

tio-rahoitusrakenteesta ja vastuu ammattikorkeakoulujen perusrahoituksesta siirtyi kokonaan valtiolle. Kaikista ammattikorkeakouluista on muodostettu osakeyhtiöitä ja luonteeltaan yleishyödyllisiä yhteisöjä. Näillä toimilla on vahvistettu ammattikorkeakoulujen edellytyksiä vastata nykyistä itsenäisemmin ja joustavammin työelämän, muun yhteiskunnan ja alueiden muuttuviin kehittämistarpeisiin laadukkaalla opetuksella ja tutkimus- ja kehitystyöllä.

Ammattikorkeakoulu-uudistuksella on tavoiteltu läpinäkyvää, kannustavaa ja ammattikorkeakoulujen autonomiaa lisäävää hallinto- ja ohjausjärjestelmää. Itsenäisen oikeushenkilöaseman muodostamisen ja rahoitusjärjestelmämuutoksen tavoitteena on ollut mahdollistaa ammattikorkeakoulujen entistä itsenäisempi ja vahvempi asema ammattikorkeakouluissa määriteltyjen tehtävien toteuttamiseen. Itsenäisellä oikeushenkilöasemalla on haluttu myös parantaa ammattikorkeakoulujen mahdollisuuksia tehdä yhteistyötä eri tahojen kanssa mm. yksinkertaistamalla yhteistyöhön liittyvää päätöksentekoa.

Hallintoa on selkeytetty ja ammattikorkeakoulujen päätöksentekoa joustavoitettu muuttamalla hallintomallia siten, että ammattikorkeakouluilla on vain yksi hallitus aiemman ylläpitäjähallituksen ja ammattikorkeakoulun sisäisen hallituksen sijaan. Ammattikorkeakoulujen asiantuntemuksen ja riittävän yhteistyön varmistamiseksi hallituksen kokoonpanosta on säädetty siten, että hallituksessa tulee olla työ- ja elinkeinoelämän asiantuntemusta sekä henkilöstön ja opiskelijoiden edustajat.

Rahoitusjärjestelmämuutoksen tavoitteena on ollut siirtä selkeästi tuloksellisuutta painottavaan rahoitusjärjestelmään sekä tukea koulutuksen ja tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan laatua ja vaikuttavuutta.

Ammattikorkeakoulu-uudistuksen yhteydessä valtio pääomitti ammattikorkeakouluja yhteensä 50 miljoonalla eurolla. Pääomituksen tarkoituksena oli ammattikorkeakoulujen toimintaedellytysten tukeminen. Ammattikorkeakoululakiuudistuksen vaikutusten arviointi valmistui vuonna 2018. Arvioinnin mukaan uudistus paransi ammattikorkeakoulujen mahdollisuuksia reagoida toimintaympäristön muutoksiin ja suunnata toimintaansa alueellisten tarpeiden mukaisesti. Osakeyhtiömuotoon siirtyminen on lisännyt ammattikorkeakoulujen vastuuta omasta taloudesta ja strategiasta. Ammattikorkeakoulu-uudistus on vahvistanut ammattikorkeakoulujen autonomiaa suhteessa kuntiin. Tästä huolimatta osassa ammattikorkeakouluja kuntien omistajaohjaus vaikuttaa edelleen päätöksenteon autonomiaan. Arvioinnin mukaan ammattikorkeakoulujen päätöksentekoprosessit ovat aiempaa joustavampia ja tehokkaampia. Samalla ammattikorkeakoulujen toimintakulttuuri on muuttunut tulostietoisemmaksi. Henkilöstön arviot uudistuksesta ovat johtoa kriittisempiä, erityisesti henkilöstö kokee työhyvinvoinnin heikentyneen uudistuksen ja rahoitusleikkausten vaikutuksesta. Uudistuksen välittömät vaikutukset opiskelijoihin ovat verrattain vähäisiä.

Rahoitusohjaus

Korkea-asteen koulutuksen julkinen rahoitus on Suomessa korkealla tasolla. Suomi käyttää OECD-vertailun kärjessä olevien muiden Pohjoismaiden tavoin korkeakoulujen rahoittamiseen julkisia resursseja 1,6 % bruttokansantuotteesta. OECD-maiden keskiarvo on 1,0 %. Toiminnan pitkäjänteisen kehittämisen kannalta olennaista on korkeakoulujen koulutukseen ja tutkimukseen osoitettavan valtion rahoituksen taso. Esimerkiksi panostukset perustutkimukseen luovat pohjaa muulle TKI-toiminnalle ja sitä kautta myös uusien rahoituslähteiden hyödyntämiselle.

Tulevaisuudessa jatkuvan oppimisen merkitys kasvaa, tutkimusta tekevien ja hyödyntävien toimijoiden yhdessä oppiminen ja tutkiminen lisääntyvät, opintoja joustavoitetaan, kansainvälisyys lisääntyy ja toiminnalta odotetaan entistä suurempaa vaikuttavuutta. Nämä tehtävät edellyttävät korkeakoulujen rahoituspohjan laajentamista. Jatkossa säästöjen tulisi mahdollistaa ja antaa taloudellisesti kestävä kannusteet korkeakoulujen toiminnalle esimerkiksi jatkuvaa oppimista tukevan avoimen korkeakoulutarjonnan laajentamiseksi eri aloille. Tämä kannustaisi korkeakouluja lisäämään myös osaamisen täydentämisessä hyödyllisten vaativampien opintojaksojen tarjoamista avoimen kautta. EU:n tutkimuksen puiteohjelmien volyyymi tulee seuraavalla ohjelmakaudella kasvamaan, ja se tarjoaa suomalaisille korkeakouluille hyvät mahdollisuudet rahoituspohjan monipuolistamiseen. Samoin kansainvälisten ja kotimaisten säätiöiden rahoitus voi tukea korkeakoulujen keskeisiä tehtäviä. Strategisten kumppanuuksien vahvistamisen kautta yritysrahoituksella voi olla aiempaa merkittävämpi rooli nykyistä useampien alojen toiminnan kehittämisessä.

Korkeakoulujen perusrahoitus

Suomessa on opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla 13 yliopistoa (vuoden 2019 alusta) ja 23 ammattikorkeakoulua. Kaikki korkeakoulut hoitavat julkista tehtävää ja niiden toiminta rahoitetaan pääasiallisesti julkisin varoin. Pääosa julkisesta rahoituksesta sekä yliopistoille että ammattikorkeakouluille kanavoituu opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokasta ja se kohdennetaan yliopistoille ja ammattikorkeakouluille rahoitusmallien mukaisesti.

Vuonna 2019 ammattikorkeakouluille ja yliopistoille kohdennetaan ammattikorkeakoululain ja yliopistolain mukaisena valtionrahoituksena vuonna 2019 lähes 2,6 miljardia euroa. Vuonna 2019 valtion yliopistojen toimintaan osoittama yliopistolain mukainen rahoitus on hallituksen talousarvioesityksen mukaan noin 1 750 miljoonaa euroa, josta laskennallisesti kohdennetaan 1 560 miljoonaa euroa. Ammattikorkeakoulujen toimintaan osoittama ammattikorkeakoululain mukainen rahoitus on hallituksen talousarvioesityksen mukaan noin 826 miljoonaa euroa, josta laskennallisesti kohdennetaan noin 774 miljoonaa euroa.

Yliopistolain 49 § 2 momentin ja ammattikorkeakoululain 43 §:n 2 momentin perusteella korkeakoulujen rahoituskehyksessä otetaan huomioon vuosittain huomioon kustannustason nousu. Kustannustason nousua ei oteta huomioon yliopistolain ja ammattikorkeakoululain väliaikaisen muutoksen seurauksena vuosina 2016–2019.

Korkeakoulujen perusrahoitusta kohdentavat rahoitusmallit

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen valtakunnalliset rahoitusmallit kannustavat korkeakouluja toimintaan ja strategiseen kehittämiseen siten, että keskimääräistä tuloksellisemmat, tehokkaammat ja vaikuttavammat korkeakoulut hyötyvät. Rahoitusmallin perusteella kullekin korkeakoululle määräytyvä rahoitus kohdennetaan korkeakoululle yhtenä kokonaisuutena. Rahoituksen kohdentaminen esimerkiksi eri aloille tai toiminnoille on osa korkeakoulujen sisäistä, niiden omiin strategioihin pohjautuvaa päätöksentekoa.

Suurin osa rahoitusmalleilla jaettavasta rahoituksesta kohdennetaan korkeakouluille laskennallisesti toimintaa kuvaavien indikaattorien tuloksellisuustietojen perusteella. Korkeakoulusektoreiden rahoitusmallien perusrakenteet ovat keskenään samankaltaisia, mutta koulutus- ja tutkimustehtävien tuloksellisuuteen perustuvien laskentakriteerien painotukset ja osin myös laskentakriteerien sisällöt vaihtelevat sektorien tehtävien erilaisuudesta johtuen.

Korkeakoulujen rahoitusmallit tukevat valtakunnallisia korkeakoulu- ja tiedepoliittisia tavoitteita sekä kummankin korkeakoulusektorin profiilia suomalaisessa korkeakoulujärjestelmässä. Rahoitusmallit kannustavat korkeakouluja strategiseen kehittämiseen siten, että keskimääräistä tuloksellisemmat, tehokkaammat ja vaikuttavammat korkeakoulut hyötyvät. Korkeakoulujen rahoitusmallien tavoitteena on ohjausvaikutusten selkeys ja läpinäkyvyys sekä riittävä vakaus yksittäisen korkeakoulun rahoituksen kehittämisessä. Rahoituskriteerien on oltava selkeästi määritellyjä ja läpinäkyviä siten, että yksittäisen korkeakoulun lähi vuosien rahoituksen taso on kohtuullisesti ennakoitavissa. Rahoituskriteereissä käytettävien pohjatietojen on oltava luotettavia.

Kansainvälisesti vertaillen suomalaisten korkeakoulujen rahoitus on poikkeuksellisen vahvasti tuotosperusteista. Suomalaisessa rahoitusmallissa ei ole monelle maalle tyypillistä kiinteää tai opiskelijamääräperusteista rahoitusosuutta. Toisaalta yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tulosindikaattoreille perustuva laskennallinen rahoitus on erittäin vakaata ja ennustettavaa, koska tuloksellisuuden mittaaminen perustuu kolmen vuoden keskiarvoihin ja suurelta osin hitaasti muuttuviin, vakaisiin sekä ennustettaviin laskentakriteereihin. Tällaisia vakauttavia tekijöitä ovat esimerkiksi tutkimukset ja niihin sidotut tekijät, sillä tutkintomäärästä sovitaan korkeakoulun ja opetus- ja kulttuuriministeriön välisessä sopimuksessa. Rahoitusmallit korostavat toiminnan kokonaisuutensa tuloksellisuutta, joka muodostuu korkeakoulujen lakisääteisistä tehtävistä, koulutuksesta ja yliopistojen tutkimuksesta sekä ammattikorkeakoulujen TKI-toiminnasta.

Uudistetut rahoitusmallit ja ohjausprosessit otetaan käyttöön korkeakoulujen seuraavalla sopimuskaudella vuodesta 2021 alkaen. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen uusien rahoitusmallien valmistelussa on otettu huomioon joustavien opintopolkujen kehityssuunta, erityisesti jatkuvan oppimisen rakenteet -kokonaisuus, ja muut temaattisten ryhmien työstä nousevat asiakokonaisuudet. Rahoitusmallien tulee tukea valtakunnallisia korkeakoulu- ja tiedepoliittisia tavoitteita sekä kummankin korkeakoulusektorin profiilia suomalaisessa korkeakoulujärjestelmässä. Rahoitusmallien tulee kannustaa korkeakouluja strategi-

seen kehittämiseen. Korkeakoulujen rahoitusmallien tavoitteena on ohjausvaikutusten selkeys ja läpinäkyvyys sekä riittävä vakaus yksittäisen korkeakoulun rahoituksen kehittämisessä. Rahoituskriteerien tulee olla selkeästi määritellyjä ja läpinäkyviä siten, että yksittäisen korkeakoulun lähi vuosien rahoituksen taso on kohtuullisesti ennakoitavissa. Rahoituskriteereissä käytettävien pohjatietojen on oltava luotettavia.

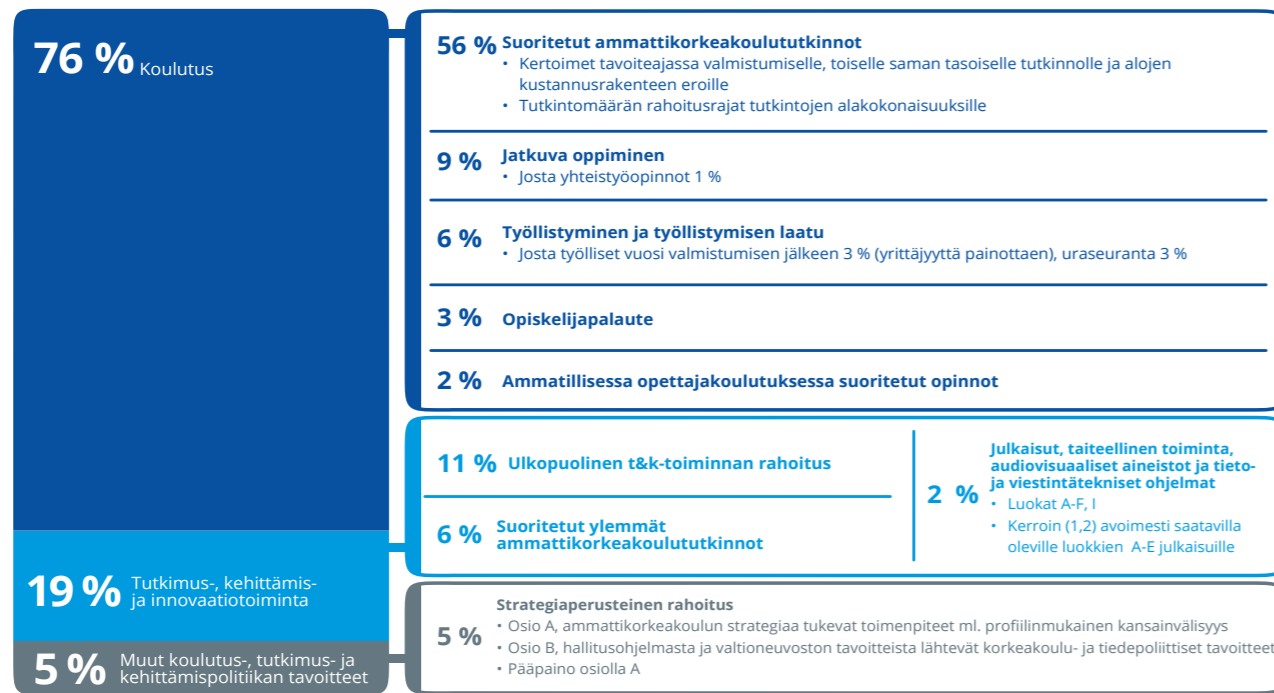
Rahoitusmallit tukevat korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vision 2030 tavoitteista erityisesti korkeakoulutettujen osuuden kasvattamisen, opintojen nopeuttamisen ja yksilölliset tarpeet huomioon ottavan koulutustarjonnan, jatkuvan oppimisen mahdollisuuksien lisäämisen, TKI -intensiivisyyden vahvistamisen, avoimuuden, vahvistuvan kansainvälisyyden ja korkeakoulujen tulevaisuusorientoituneen uudistumisen tavoitteita. Rahoitusmallit tunnistavat kaudella 2017-2020 käytössä olevia rahoitusmalleja paremmin koulutusalojen ominaispiirteet ja niistä johtuvat kustannuserot. Rahoitusmallit rakentuvat vakautta tuovista laskentakriteereistä sekä muutoksia tukevista, tulevaisuusorientoituneista tekijöistä.

reistä sekä muutoksia tukevista, tulevaisuusorientoituneista tekijöistä.

Strategiaperusteinen rahoitus jakaantuu ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen rahoitusmalleissa kahteen osioon: a) korkeakoulun strategiaa tukeviin toimenpiteisiin ja b) hallitusohjelmasta ja valtioneuvoston tavoitteista lähteviin korkeakoulu- ja tiedepoliittisia tavoitteita edistäviin toimenpiteisiin. Pääosa strategiaperusteisesta rahoituksesta kohdentuu korkeakoulun omaa strategiaa ja uudistumista tukeviin toimenpiteisiin. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Suomen Akatemia tuottavat tilastoja ja analysoitua tietoa korkeakoulujen strategiatyön tueksi. Taustatieto tuo uskottavuutta strategioiden realistisuuden arviointiin. Valmistelua tukee korkeakoulujen ja opetus- ja kulttuuriministeriön välinen avoin valmisteluprosessi. Kymmenvuotinen strategiakausi ja tätä tukeva pitkäjänteinen strategiaperusteinen rahoitus mahdollistavat korkeakouluille uudistumisen edellyttämän rahoitusnäkömän ja tulevaisuussuuntautuneet kunnianhimoiset avaukset.

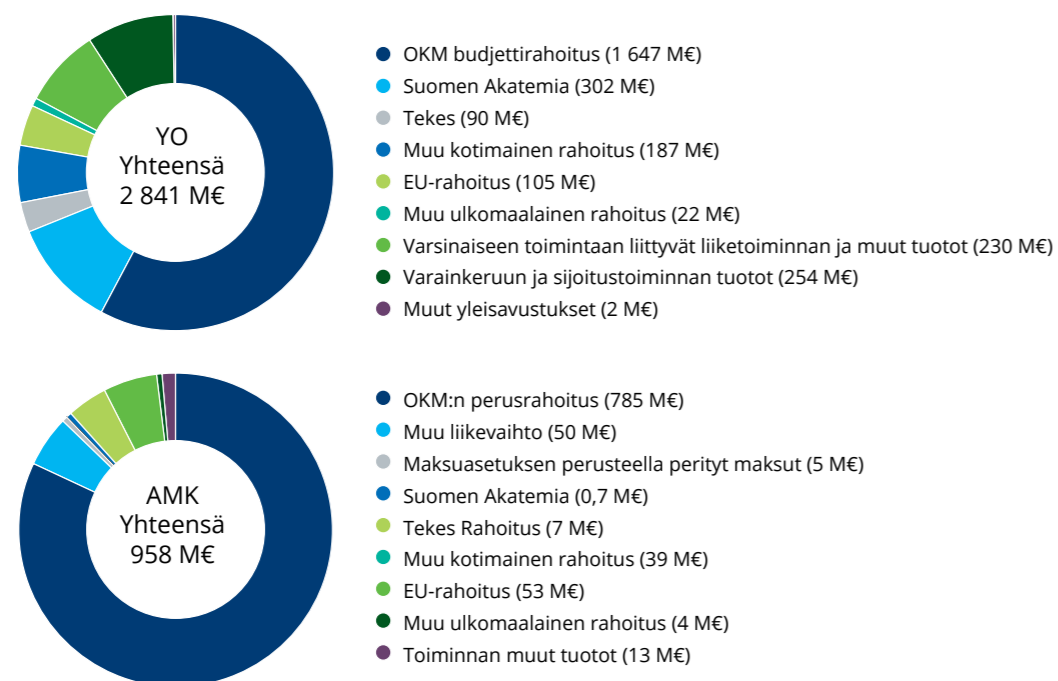
Kuva 6 Yliopistojen rahoitusmalli vuodesta 2021 alkaen

Kuva 7 Ammattikorkeakoulujen rahoitusmalli vuodesta 2021 alkaen

Korkeakoulujen taloudellinen asema ja pääomittaminen

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen perusrahoituksella turvataan kaikille korkeakouluille kohtuulliset edellytykset niiden lakisääteisten perustehtävien hoitamiseen. Korkeakoulut saavat tämän lisäksi osan kokonaisrahoituksestaan muista lähteistä, kuten muilta julkisilta rahoittajilta sekä yksityisiltä tahoilta. Korkeakoulujen hankkima ulkopuolinen rahoitus ei vähennä valtion rahoitusta. Hallituksen toteuttamat kohdenneet lisäpanostukset, varainkeruun ja sijoitustoiminnan tuotot ja korkeakoulujen toteuttamat rakenteiden ja toimintatapojen muutokset ovat julkisen talouden tilasta johtuneista menosäästöistä huolimatta mahdollistaneet korkeakoulujen toiminnan laadun ja vaikuttavuuden turvaamisen.

Kuva 8: Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitusrakenne vuonna 2017. (Lähde: Vipunen/ korkeakoulujen tilinpäätökset).

Taloudellista autonomiaa tukevaa liikkumavaraa korkeakouluille on saatu valtion pääomittamisten ja korkeakoulujen tekemän varainhankinnan kautta. Valtio on pääomittanut yliopistoja ja ammattikorkeakouluja vuoden 2010 jälkeen useampaan otteeseen.

Varauduttu tutkimuksen lippulaivojen pääomittamiseen (2019)	60 M€
Ammattikorkeakoulujen pääomittaminen, kytketty varainkeruuseen (2019)	24 M€
Yliopistojen pääomittaminen (2018)	46 M€
Yliopistojen pääomittaminen, kytketty varainkeruuseen (2017)	150 M€
Ammattikorkeakoulujen pääomittaminen (2015)	50 M€
Yliopistojen pääomittaminen, kytketty varainkeruuseen (2008-2013)	831,3 M€

Taulukko 2. Valtion pääomittamiset yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin vuosina 2008-2019

Valtion vastinrahakampanjoiden tarkoituksena on ollut synnyttää yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin uudenlaista varainhankintakulttuuria ja tiivistää korkeakoulujen yhteiskunta- ja alumnisuhteita. Korkeakoulujen toimintaa jo nykyisin tukevien tahojen toiminta nähtiin arvokkaana ja näiden rinnalle toivottiin voitavan hankkia lisää tukijoita. Yliopistojen kahden varainkeruukampanjan aikana onnistunut varainhankinta - kaikkiaan 462 milj. euroa - osoittaa, että tavoite uusista tukijoista saavutettiin.

Valtion vastinrahoitus yliopiston hankkimaa yksityistä rahoitusta vastaan on tukenut yliopistojen varainhankinnan käynnistymistä ja sen kehittämistä. Vastinrahoitus on kannustanut yliopistoja kehittämään varainhankintaansa, josta on muodostunut ammattimaisesti toteutettu osa yliopistojen jatkuvaa toimintaa. Jatkuvalla varainkeruutoiminnalla on merkittävä yliopistojen taloutta ja itsenäisiä toimintamahdollisuuksia vahvistava vaikutus pitkällä aikavälillä. Varainkeruutoimintaan liittyvä suhdetyö vahvistaa yliopistojen yhteiskuntasuhteita ja toiminnan vaikuttavuutta. Lahjoitusvarojen ja niiden tuottojen sekä valtion vastinrahoituksen tuottojen käyttö tukee osaltaan yliopistojen strategista johtamista. Vastaavaa tavoiteltiin myös vuoden 2018 aikana toteutetussa ammattikorkeakoulujen vastinrahoituskampanjassa.

Yliopistojen yhteenlaskettu peruspääoma on yli kaksinkertaistunut vuosien 2010-2017 aikana. Lisäksi muut oman pääoman erät, lähinnä sidotut rahastot, ovat kasvaneet kymmenkertaisiksi. Pääomittamisen ja varainhankinnan yhdistetty vaikutus näkyy selkeästi yliopistojen taseissa. Kertyneitä voittovaroja on yliopistojen taseissa yli 800 miljoonaa euroa. Myös toimintapääoma, joka on hieman yli 550 miljoonaa euroa, on tarvittaessa käytettävissä negatiivisen tuloksen kattamiseen. Yliopistojen siirtyessä valtion talousarviotalouden ulkopuolelle siirtomäärärahoja oli hieman alle 300 miljoonaa

euroa. Yliopistojen käytössä olevat taloudelliset puskurit ovat siten yliopistouudista edeltävää aikaa paremmat. Tämä on tapahtunut pitkälti valtion pääomittuksesta saatujen sijoitustuottojen kautta. Viime vuosina yliopistojen taseisiin on tullut myös lainoja yliopistojen omaehtoisten kiinteistöjärjestelyjen seurauksena.

Valtiontalouden tarkastusviraston kesäkuussa 2018 julkaiseman yliopistojen valtionrahoituksen laillisuustarkastuksen mukaan yliopistojen taloudellinen asema on ollut viime vuosina erittäin hyvä, kun tarkastellaan yliopistojen maksuvalmiutta ja vakavaraisuutta. Viime vuosina yliopistojen maksuvalmius on ylittänyt selvästi tavoitteen, joka asetettiin vuoden 2010 yliopistouudistuksen aloitusvaiheessa. Maksuvalmiuden tavoitearvo (quick ratio) oli 1,5, kun toteutunut arvo on sijoitusomaisuuden laskentatavasta riippuen vaihdellut monissa yliopistoissa välillä n. 2-5. Myös vakavaraisuutta kuvaava 60 prosentin omavaraisuustavoite on ylittynyt selvästi: toteutunut omavaraisuusaste on monissa yliopistoissa ollut noin 80-90 prosenttia. Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastus kohdistui emoyliopistoihin, ei yliopistokonserneihin. Yliopistokonserneissa omavaraisuusaste on usein emoyliopistoa matalampi.

Ammattikorkeakoulujen talouden yleiskuva ei poikkea yliopistoista. Ammattikorkeakoulujen maksuvalmius (quick ratio) oli keskimäärin 2,48 vuonna 2017. Vaihteluväli oli 0,4 - 4,66. Vain yhden ammattikorkeakoulun arvo oli alle 1. Suurin osa oli tasolla 3-4. Ammattikorkeakoulujen omavaraisuusasteen keskiarvo oli 80 prosenttia. Vain yhden ammattikorkeakoulun omavaraisuusaste oli 50 prosenttia. Ammattikorkeakoulujen kertyneet voittovarot olivat vuonna 2017 240,8 miljoonaa euroa ja SVOP 253,6 miljoonaa euroa. Ääritilanteisiin varautumista ajatellen ammattikorkeakouluilla on siis yhteensä 494,4 miljoonan euron puskurit, jolla voi kattaa tappioita. Ammattikorkeakoulujen taseessa näkyvät selvästi erilaisten konsernirakenteiden vaikutukset. Ammattikorkeakoulujen tase on selkeämmin sitoutunut juoksevaan toimintaan kuin yliopistojen, jotka ovat jo ehtineet keräämään merkittävän sijoitusvarallisuuden.

Varainhankinnan ja sijoitustoiminnan tuottojen merkitys vaihtelee yliopistoittain. Tämä erä on mahdollistanut uusia avauksia sekä talouden järjeen sopeuttamisen, mikä ei olisi ollut muuten mahdollista. Esimerkiksi irtisanomisia on kyetty osin välttämään käyttämällä sijoitustoiminnan tuottoja. Sijoitusten tuottoja on ohjattu myös strategisiin kohteisiin. Tällöin suhteellisen pienelläkin rahoituksella on saattanut olla suuri merkitys toiminnalle, jota olisi muuten ollut hankala kehittää.

Korkeakoulujen varainhankintaa tukee tuloverolakiin tehty muutos, jonka mukaan luonnollinen henkilö ja kuolinpesä saa vähentää puhtaasta ansiotulostaan vähintään 850 euron ja enintään 500 000 euron suuruisen rahalahjoituksen, joka on tehty tiedettä tai taidetta edistävään tarkoitukseen Euroopan talousalueella olevalle julkista rahoitusta saavalle yliopistolle tai korkeakoululle taikka näiden yhteydessä olevalle yliopistorahastolle. Lakia on sovellettu ensimmäisen kerran vuodelta 2016 toimitettavassa verotuksessa. Aiemmillä yliopistojen varainhankintakerroksilla yksityisen pääoman keräämistä tuettiin määräaikailla verovähennyssäännöksillä.

Informaatio-ohjauksesta vuoropuheluun perustuvaan ohjaukseen

Visiossa esitetyt tavoitteet edellyttävät muutosta myös korkeakoulujen ohjauksessa. Yliopistoja ja ammattikorkeakouluja koskevan lainsäädännön uudistamisella on vahvistettu merkittävästi korkeakoulujen autonomiaa ja toimintaedellytyksiä. Autonomian vastinparina korkeakoulujen toiminnan vaikuttavuuden vaatimukset ovat kasvaneet. Korkeakoulujen autonomia suhteessa valtioon ja ohjaavaan ministeriöön on ohjauksen ydinkysymyksiä. Toimiva ohjausympäristö mahdollistaa resurssien käyttämisen parhaalla mahdollisella tavalla. Parhaat tulokset syntyvät ympäristössä, jossa korkeakouluilla on suhteellisen laaja autonomia, korkeakoulujen keskinäinen yhteistyö on strategista ja avointa ja kansainvälistä kilpailukykyä vahvistetaan kaikessa toiminnassa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ottaa huomioon korkeakoulujen taloudellisen ja hallinnollisen autonomian ohjauksessaan. Samalla valtion tulee huolehtia siitä, että korkeakoulujärjestelmä toimii kokonaisuutena valtioneuvoston edellyttämällä tavalla ja asetettujen tavoitteiden suuntaan. Ministeriön on aktiivisesti seurattava kansallisen ja kansainvälisen toimintaympäristön muutoksia sekä tunnettava korkeakoulujen toiminnan sisäistä dynamiikkaa ja siinä tapahtuvia muutoksia. Tätä tietoa on jaettava laajemminkin valtioneuvoston piirissä. On myös huolehdittava siitä, että korkeakoulu- ja tiedepoliittiset tavoitteet ja niiden tausta ovat koko korkeakoulu yhteisön tiedossa.

Yhteiskunnan menestymisen ja korkeakoulujen autonomian tason välillä on usein nähty olevan keskinäisriippuvuus. Suomen korkeakoulujärjestelmän on todettu olevan yliopistojen kannalta Euroopan autonomisimpia. Korkeakoulujen taloudelliseen autonomiaan kuuluu itsenäisyys omien tulojen ja varojen hallinnassa ja käytössä sekä oikeus tehdä taloudellisia sitoumuksia. Vastaavasti korkeakoulu vastaa taloudestaan omilla varoillaan. Hallinnollisen autonomian tunnuspiirteitä ovat itsenäinen oikeushenkilöasema, omat riippumattomat toimielimet ja organisaatiovalta sekä riippumaton päätöksenteko ja itsenäinen henkilöstöhallinto. Kolmas autonomian ulottuvuus on opetuksen ja tutkimuksen vapaus, joka koskee niin menetelmiä kuin opetuksen sisältöä ja sen järjestämistä. Korkeakoulu voi autonomiansa puitteissa tehdä strategisia valintoja oman profiilinsa vahvistamiseksi, päättää perustehtäviensä ja muun toiminnan sekä hallinnon organisoinnista ja järjestämisestä sekä muodostaa korkeakoululle toimivia käytäntöjä johtamiseen ja yhteistyön vahvistamiseen korkeakoulu yhteisön sisällä.

Korkeakoulujen uusi oikeudellinen asema on merkinnyt enemmän vapausasteita valtiosta, todellista päätätävältaa muun muassa henkilöstöpolitiikassa ja taloudessa sekä samalla lisääntynyttä ulkopuolisten tahojen edustusta hallituksissa. Uudenlainen asema edellyttää korkeakouluilta avointa suhdetta yhteiskuntaan ja lisääntyvää vuoropuhelua eri toimijoiden kanssa. Alueellisilla, kansallisilla ja kansainvälisillä verkostoilla on suuri merkitys korkeakoulujen toiminnassa. Korkeakouluilla, ohjaavalla ministeriöllä ja sidosryhmillä on oltava yhteinen käsitys nykytilasta sekä jaettu tahtotila ja näkemys kehittämisen suunnasta. Luottamus ja avoin vuorovaikutus kaikkien ohjausprosessin tahojen välillä on avainasemassa. Korkeakoulujen muutosprosesseissa koko korkeakoulun osaaminen ja osallisuus ovat entistä

tärkeämpiä.

Ohjauksen kehittämisessä vuoropuheluun perustuvala yhteiskehittämisellä on keskeinen rooli. Muun muassa korkeakoulujen perusrahoitukseen kuuluva, seuraavan sopimuskauden alussa vuonna 2021 uudistettava strategia-rahoitus antaa korkeakoulun omalle strategiatyölle vahvemmat tulevaisuussuuntautuneet kannusteet. Samalla lisätään rahoituksen läpinäkyvyyttä kehittämällä valmisteluprosessia, joka tukee korkeakoulujen vuoropuhelua strategioiden valmistelussa, vaikuttavuuden vahvistamisessa ja toiminnan kokonaisvaltaisessa kehittämisessä.

Myös kansainvälisesti katsoen korkeakoulujen rahoitusjärjestelmien kehittämisessä on havaittavissa siirtymää kohti monivuotisia rahoitusohjelmia, joilla on myös kytkentää ohjaavan ministeriön ja korkeakoulujen välisiin tulossopimuksiin. Tuloksellisuuteen perustuvat rahoitusmallit/-osiot/-ohjelmat yhdessä monivuotisten sopimusten kanssa ovat yleistymässä.

Digitalisaatio ja tekoäly tulevat uudistamaan suoraan korkeakoulujen perustehtäviin liittyviä oppimista, opetusta, tutkimusta ja näiden yhteistyörakenteita. Asioiden tekeminen uudella tavalla tuottaa paljon uudentyypistä tietoa. Myös nykyisistä toimintarakenteista syntyy entistä enemmän erilaista tietoa, jota pitää käyttää hyödyksi koulutus- ja tutkimusjärjestelmän arvioinnissa, ohjauksessa ja johtamisessa. Jotta yhteistyö olisi hedelmällistä, ennakoitavaa ja kaikkia hyödyttävää, tarvitaan selkeä yhteisymmärrys siitä, miten kansallista tietojohdamista tullaan kehittämään tulevina vuosina. Tietojohdamisen kehittäminen edellyttää toimia neljällä kehittämisulottuvuudella: 1) Edistetään yhteentoimivuutta ja tiedon vertailukelpoisuutta, 2) kehitetään ja sujuvoitetaan tietovirtoja arvioinnin, ohjauksen ja johtamisen tietopohjan parantamiseksi ja ajantasaistamiseksi, 3) tuetaan tiedolla johtamisen ja tiedon hyödyntämisen edellytyksiä korkeakouluissa ja kehitetään tiedon käyttöä järjestelmätason (korkeakoulutus, tutkimus) arvioinnissa ja ohjauksessa ja ennakoinnissa.

Keskeinen korkeakouluja koskeva lainsäädäntö

Ammattikorkeakouluja koskevia säädöksiä

[Ammattikorkeakoululaki](#) (932/2014)

Laissa säädetään mm. ammattikorkeakoulujen tehtävistä, organisaatiosta, tutkinnoista, opiskelijoista, henkilöstöstä ja rahoituksesta.

[Ammattikorkeakoululain englanninkielinen käännös](#)

[Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista](#) (1129/2014)

Asetuksessa säädetään yksityiskohtaisemmin mm. ammattikorkeakoulussa suoritettavista tutkinnoista, tutkintoon johtavista opinnoista, erikoistumiskoulutuksesta, todistuksista ja rahoituksesta.

[Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakoulujen toiminnasta perittävistä maksuista](#) (1440/2014)

[Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen laskentakriteereistä](#) (814/2016)

[Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä](#) (884/2017)

Laissa säädetään mm. rekistereiden käyttötarkoituksesta, tietosisällöistä ja tietojen luovuttamisesta.

[Asetus korkeakoulututkintojen järjestelmästä](#) (464/1998)

Asetuksessa säädetään mm. korkeakoulututkinnoista yleensä sekä alemmista ja ylemmistä korkeakoulututkinnoista, yliopistojen jatkotutkinnoista, maanpuolustuskorkeakoulun tutkinnoista, ammattikorkeakoulututkinnoista, ylemmistä ammattikorkeakoulututkinnoista sekä tutkintojen tuottamasta kelpoisuudesta.

Yliopistoja koskevia säädöksiä

[Yliopistolaki](#) (558/2009 + muutokset)

Laissa säädetään mm. yliopistojen itsehallinnosta ja tehtävistä, tutkimuksesta ja opetuksesta, organisaatiosta, henkilöstöstä, opiskelijoista ja ylioppilaskunnista, yliopistojen ohjauksesta, rahoituksesta ja taloudenpidosta sekä muutoksenhausta. Laissa on lisäksi säännöksiä mm. harjoittelukouluista sekä erityissäännöksiä, jotka koskevat Helsingin yliopistoa ja Åbo Akademia.

[Yliopistolain englanninkielinen käännös](#)

[Laki yliopistolain voimaannpanosta](#) (559/2009)

Laissa säädetään yliopistolain voimaantulosta ja siinä on säännöksiä mm. uusien yliopistojen ja ylioppilaskuntien järjestäytymisestä, henkilöstön palvelussuhteen muuttumisesta sekä varallisuuden luovuttamisesta uusille yliopistoille.

[Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä](#) (884/2017)

Laissa säädetään mm. rekistereiden käyttötarkoituksesta, tietosisällöistä ja tietojen luovuttamisesta.

[Valtioneuvoston asetus yliopistoista](#) (770/2009 + muutokset)

Asetuksessa säädetään mm. yliopistojen rahoitusperusteiden laskennasta ja keskinäisestä jakautumisesta sekä yliopistoindeksin laskemisesta ja kustannustason nousun huomioon ottamisesta yliopistojen rahoituksessa. Asetuksessa on myös säännöksiä mm. yliopistojen henkilöstön kielitaitovaatimuksista, ylioppilaskuntien hallintoelimistä, Kansalliskirjaston johtokunnan tehtävistä sekä Svenska social- och kommunalhögskolanin tehtävistä.

[Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus yliopistojen perusrahoituksen laskentakriteereistä](#) (182/2012 + muutokset),

Valtioneuvoston asetus yliopistojen toiminnassa perittävistä maksuista (1082/2009 + muutokset)

Asetus korkeakoulututkintojen järjestelmästä (464/1998 + muutokset)

Asetuksessa säädetään sekä nykyisistä että aikaisemmin voimassa olleiden säännösten mukaisista alemmista ja ylemmistä korkeakoulututkinnoista, yliopistojen jatkotutkinnoista, maanpuolustuskorkeakoulun tutkinnoista, ammattikorkeakoulututkinnoista, ylemmistä ammattikorkeakoulututkinnoista ja ammattikorkeakoulujen jatkotutkinnoista sekä tutkintojen ja opintosuoritusten tuottamasta kelpoisuudesta.

[Valtioneuvoston asetus yliopistojen tutkinnoista ja erikoistumiskoulutuksista](#) (794/2004 + muutokset)

Asetuksessa säädetään mm. yliopistojen koulutusvastuista, koulutuksen järjestämisestä, opintojen mitoituksesta, laajuudesta ja hyväksilukemisesta, tutkintojen tavoitteista ja rakenteesta sekä suorittamisesta ja oppiarvoista. Asetuksessa säädetään lisäksi yliopistojen erikoistumiskoulutuksista.

[Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus yliopistojen koulutusvastuun täsmentämisestä](#) (1451/2014), asetus asetuksen liitteen muuttamisesta (29/2017)

Asetuksessa säädetään yliopistolaissa tarkoitettujen yliopistojen koulutusvastuun täsmentämisestä erällä koulutusaloilla.

[Valtioneuvoston asetus korkeakoulujen yhteishausta](#) (293/2014)

[Asetus tutkimus- ja innovaationeuvostosta](#) (162/2016)

Asetuksessa säädetään mm. tutkimus- ja innovaationeuvoston tehtävistä, kokoonpanosta ja organisoinnista.

[Opetusministeriön asetus yliopistojen suoritteista perittävistä maksuista](#) (737/2007)

Asetuksessa säädetään mm. yliopistojen kirjasto- ja tietopalveluiden maksuista.

[Valtionavustuslaki](#) (688/2001)

Laissa säädetään perusteista ja menettelyistä, joita noudatetaan myönnettäessä valtionavustuksia eli laissa tarkoitettua tuenluonteista rahoitusta tietyn toiminnan tai hankkeen avustamiseksi.

